

**Dissertatio anatomica de miraculo naturae, utero muliebri ... / sub
praesidio Johannis Saltzmanni ... sistet Guilielmus Antonius Reiss ... Die
xxiix. Decembr. M DCC XII.**

Contributors

Salzmann, Johann, 1679-1738.

Reiss, Wilhelm Anton.

Université de Strasbourg.

Publication/Creation

Argentorati : Typis viduae Joh. Friderici Spoor, [1712]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bguyxvux>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

KK e.1.

Se 10

1.377

2

Q. D. B. V.

DISSERTATIO ANATOMICA,

DE

MIRACULO NATURÆ,

UTERO

MULIEBRI,

QUAM,

AUSPICE SUMMO ARCHIATRO,

SUB PRÆSIDIO

DN. JOHANNIS SALTZMANNI,

Med. Doct. & Anat. Prof. Publ. Ord.
nec non Capit. Thom. Canon.

h. t. RECTORIS MAGNIFICI,

DN. Patroni, Præceptoris ac Promotoris sui,
omni observantia cultu venerandi,

SOLENNI PHILIATRORUM EXAMINI

SISTET

GUILIELMUS ANTONIUS Reiß/

ARGENTINENSIS,

AUCTOR ET RESPONDENS.

Die xxix. Decembr. M DCC XII.

horis locoque consuetis.

ARGENTORATI,

Typis Viduæ JOH. FRIDERICI SPOOR.

V I R O
DE REPUBLICA BENE MERITO,
MAGNIFICO,
NOBILISSIMO, AMPLIS-
SIMO, CONSULTISSIMO, PRU-
DENTISSIMOQUE,
DOMINO,
JOH. THEOBALDO

Reisz/

INCLYTÆ REIPUBLICÆ
ARGENTORATENSIS
CONSULARI AC TREDECIMVIRO
GRAVISSIMO,
SATRAPIÆ
Julfirch & Brassens-Staden/
PRÆFECTO DEXTERRIMO,
NOSOCOMII ARGENTINENSIS
MAJORIS
DIRECTORI VIGILANTISSIMO,
PARENTI OPTIMO,
SEMPITERNO CULTU VENERANDO,
AMORE, MORE, ORE, RE,

τὸ ὑγιαίνειν καὶ ἀπερίττειν.

UCUPENTUR

*alij Magnatum favo-
rem, & degeneri adula-
tione. quæstiosa divi-*

tum patrocinia mendicent; unum

ego TE, BENEFICENTIS-

SIME PARENS, & Patro-

num & Mæcenatem expeto. Si so-

lita me benignitate perges comple-

cti (perges autem, uti confido, quo-

ad vixeris) non erit in Principum

aulis, quod ambiam. Ea mihi for-

):(2

tuna-

tunarum amplitudo summa reputabitur, à TUO latere nunquam discedere, TUIS vel nutibus obtemperare, TE amare, colere, venerari; curas, vigilias, industriam omnem eò conferre, ut & morbos arceam à TUO corpore, & mærorem ab animo. Hunc in scopum unicè collimant hæc mea studia, quorum TIBI jam consecro primitias medicas, uberiores postmodò fructus, cum maturuerint, oblaturus.

Ad omnia filii observantissimi
atque amantissimi obsequia paratus

GUILIELMUS ANTONIUS Reiß/
Med. Cult.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

Exercitii Præses.

RX quo tempore è Themidis castris, in quibus antehac militaverat, ad Medicorum Scholas transiit Nobilissimus Dn. Respondens noster, eò semper allaboravit, ut studia sua formaret, formata firmaret atque debitam ad maturitatem eveheret. Adeò ut spem jam conceperit, eadem talia incrementa cepisse, ut proprio nisu maturum ingenii sui foetum in lucem edere posset. Cui partui Academico, postquam de variis cogitaverat thematicibus, Uterum tandem quam aptissimum judicavit, non inconsultum fore existimans, si illam corporis muliebris partem, in qua omnes in universum homines vitæ suæ primordia capiunt, tanquam studii Medici primitias Philiatorum censuræ offerret. Itaque suæ etiam originis memor Regum juxta ac in-

fimæ fortis hominum, imò totius generis humani
 commune pariter ac primum domicilium, quan-
 tum quidem Dissertationis limites ferunt, perlustra-
 re secum constituit. Placuit autem Ipsi hoc potissi-
 mum viscus, quod Marc. Malpighio, oculatissimo
 Naturæ Indagatori, omnium obscurissimum audit,
 publicæ luci exponere, vel quia ejus structura &
 specialia munia non adeò multis abhinc annis sacro
 tecta velo latuerunt, vel præcipuè, quia mirabilia
 DEI circa foetus conceptum & formationem, quæ
 tacita magis veneratione mirari, quam nimia curio-
 sitate rimari licet, in secretiore hac officina quotidie
 perpetrantur. Hæc DEI mysteria uti à profanis ocu-
 lis mentibusque omni utique studio removeri debent,
 ita tamen ab iisdem non omnes adeò arcendi sunt, ac
 à Sacris (si quidem ita appellare fas est) Bonæ illæ
 apud Romanos Deæ, quæ, teste Plutarcho in vit.
 Jul. Cæs. detegere mulieribus nefas, & solum vi-
 disse viris capitale erat. Quod reliquum est, ani-
 mitus apprecamur, ut specimen hoc Academicum
MAGNIFICO DOMINO PARENTI
 uberrimam lætandi de Filii profectibus materiam,
 Dn. Respondenti verò unanimum Eruditorum ap-
 plausum pariat.

THESIS I.

CUm juxta Galenum principium disputationis cujusvis rei nomen esse debet, dilucidaque vocum interpretatio genuinam sapè numero rerum intelligentiam pariat, nonnulla de Etymologia, Homonymia, atque Synonymia Uteri in medium proferre animus nobis est, ita tamen, ut vocum explicationi tanquam cortici non nimium inhæreamus. *Etymologiam* itaque quod *Etymologia.* concernit, nomen Uteri originem suam traxisse vulgò videtur à latina voce *Uter*, Græcis *αἰσῆς*, cujus denominationis *Uter.* rationem recenset Plazzonus *de part. genit. l. 2. c. 7. quoniam, inquit, cavus est, & utris modo foetum continens impletur & distenditur.* Ridet verò hanc derivationem Lindenius *Phys. Med. l. 7.* licet Plinius hùc quoque inclinaverit. *Hist. Nat. l. II. c. 37.* qui tamen magis à voce *Utriculus* uteri natales deducit. *Utriculus.* *Annon autem hac vox videri possit origine Græca esse, & vel ab ὕσέγγῃ ὕσέγγῃ. Uterus derivatus? vel ab Æolico ἔτερο, ut sit quasi ὁ ἔτερο, alter ἔτερο. venter? quæ conjectura est accuratissimi Scaligeri ad l. 2. Hist. anim. sive Arist. c. 2. Philologis examinandum relinquit Blasius Not. ad Ves- ὁ ἔτερο. ling. Uterum verò ab ὕσέγγῃ derivare velle, mira & vix usitata metamorphosi opus est. Quidam explicationem derivationis Uteri ab utre à turgescencia sive inflatione deducunt, dum quidquid inflari solet, Utrem appellant, qualis extensio quoque in Utero humano toto graviditatis tempore observatur. Sed si dicendum quod res est, hoc sensu multi in corpore uteri existerent, quandoquidem vesica urinaria, intestina aliaque viscera æquè ac Uterus extendi solent; id quod veritati quam maximè contrarium est. Quod verò *Homonymiam* *Homonymia.* spectat, vix *πολύσημον* est vocabulum Uterus, nisi quod nonnullis,*

Venter si- nullis, Poëtis præsertim, etiam denotet totum *ventrem seu*
 ve abdo- *abdomen*. Sic Virgil. l. 2. *Æneid. de equo Trojano.*
 men
 & *Uterumq; armato milite complent.*

Furnus Sic etiam Chymicis vel *furnus* in genere vel certa ejus species
 Uterus dicitur. vid. *Theatr. Chym. vol. 1. p. 571.* quippe in quo
 dicitur, veluti in utero quotidie fœtus spagirici concipiuntur, for-
 mantur & ad maturitatem deducuntur.

T H E S I S II.

Synonymia Cum verò non una duntaxat coloris specie menti sese
 insinuent nomina rerum, sed in vastis Doctissimorum Viro-
 rum monumentis variorum titulorum splendoribus sese con-
 spicienda præbeant, varia Uteri Synonyma indigitare, non
 omninò à scopo nostro alienum erit. Latinis quidem Ute-
 rus frequentissimè *Matrix*, quasi communis generis humani
 mater appellatur, quia, ut Regn. de Graaf verba huc trahamus,
quandiu fœtum in se continet, matris vices in alendo ac conservando
 dicitur *gerit, vel quia pars illa matres efficit, si enim illâ carerent mulieres,*
 Matrix. *nunquam matres fierent.* Gradius Mediolanensis *in comment.*
 Cur Ma- *in IX. Rhaf. ad Almanf. c. XIV. de exit. sive disposit. uter. p. 369.* Aucto-
 trix deno- *res medicinæ, inquit, utuntur hoc termino (Matrix) diverso mo-*
 minetur? *do, nam aliquoties per matricem intelligunt solam concavitatem vel*
sinum, in quo generatur embryo & recipitur materia generationis ejus,
aliquoties accipiunt Matricem, non pro illa tantum vacuitate, sed
pro membro organico, composito ex diversis membris etiam secundum
speciem differentibus ad unum finem principaliter ordinatis, vel ser-
 vientibus *ut ad generationem. Quo modo etiam Uterus videtur ac-*
 Unde loci *cipi, dum loci muliebres dicitur. Qui terminus Plinio atque*
 muliebres. *Varroni potissimum familiaris est, idque eam ob causam,*
quia hisce in locis nascendi initia consistunt. Aliàs etiam
 Venter. *Jctis generali nomine Venter vocatur. Item aliis Utriculus,*
 Utriculus. *quasi parvus Uter; sæpissimè verò Vulva, quod Celso etiam*
 Vulva. *probatur; quamvis Plinius id ipsum de brutis animalibus*
 Sinus mu- *magis intelligendum esse putet. Nec non Sinus muliebris, ut*
 liebris. *& Genitura, Postrema, Ovum, teste Regn. de Graaf de part. gener.*
 Genitura. *mul.*
 Postrema.
 Ovum.

mul. c. 8. Quæ tamen de externis magis partibus generationi in-
 fervientibus, quam de internis, qualis Uterus est, accipi debent.
 Scaligero *exercit. 131. Favissæ*, exque divinæ, in quibus thesauri
 naturæ consecrati deponuntur, & Joh. Svammerdammio *mi-* Favissæ.
raculum naturæ, titulo rei quam maximè conveniente, voca- Miraculū
 tur. Aliàs etiam non ineptè *arvum muliebre*, aut *ager naturæ* Arvum
 salutatur, utpote cui semen animale in spem lætæ messis muliebre.
 committitur. Gallis nomine *de la Matrice, où du Ventre d'une* Ager na-
femme venit. Hippocrates, ut ex Latio in Græciam navige- la Matrice
 mus, hanc partem plerumque *ὕστέρον, ἢ ἡστέρον*, & Aristoteles ou le Ven-
μήτερον seu *μήτερον*: aliqui etiam, referente Adr. Spigel. *Fabr.* tre d'une
Corp. hum. l. 8. c. 19. γαστέρον appellant, ex quo sacris literis usi- femme.
 tata phrasis, *ὡς γαστὴρ ἔχειν*, utero gerere, nata est. Dicitur *ὕστέρον ἢ*
 etiam Polluci *δελφύς, ἀφ' ἧς καὶ ἀδελφοί*, fratres uterini; Hip- *ὕστέρον.*
 pocrati denique aliisque *γονή*: Germanis *die Mutter oder* *μήτερον.*
die Bährmutter / ac si diceres, *die Gebähr = Mutter*; *γαστὴρ.*
 quibus porro nominibus apud Græcos & alios insignitus *δελφύς.*
 fuerit, apud Riolanum & Rolfincium videri potest. Hujus *γονή.*
 ulteriorem indagacionem ab instituto nostro magis remotam *Die Mutter*
 transilimus, major enim ratio habenda est rei, quæ nomina- *ter oder die*
 tur, quam nominis, quo insignita est; undè ad *περγυμολο-* *Bährmutter.*
γίαν uteri enodandam descendimus.

T H E S I S I I I .

Unica quidem rei essentia est, sed diversissimæ apud va- *Definitio.*
 rios Authores ejus explicationes, quæ adeò interdum exten-
 duntur, ut extra definitionis legitimæ limites in amplos de-
 scriptionum campos excurrant; sicque dum, quod est in re
 involutum, evolvere, &, quod est obscurum, explicare cogi-
 tant, potius obscurant & involvunt, quò fit, ut stomachus ex-
 citetur & animus sciendi cupidus & claris conceptibus affue-
 tus æquè perturbatus, reique, ut antea ignarus relinquatur.
 Quamvis, ut verum fateamur, in explicanda corporis œco-
 nomia vel nullas vel paucas admodum definitiones logicas,
 sed nonnisi descriptiones lectori exhibere possimus. In Ute-
 ri itaque definitione tradenda mediâ incedemus viâ, di-

centes, quod sit pars corporis muliebris organica, membranoso-spongioso-fibrosa, ad pyriformem accedens figuram, in aqualiculo vesicans inter & intestinum rectum sita, tum aure seminis virilis, ut & ovulo recipiendo, tum etiam foetui fovendo, nutriendo & suo tempore ex-

Unde pars corporis dicatur.

Cur organica,

cludendo dicata. Pars dicitur Uterus, & quidem corporis muliebris, quia ad illius constitutionem & perfectionem necessario concurret; ita ut sine hac parte imperfectum & monstrosum foret, sive enim Galenica partis definitio, sive Ferneliana cuiquam arrideat, matrix ex albo partium expungi nullo modo potest. Appellatur praeterea pars organica, idque eam ob causam, quia ex variis partibus conflatus, certam, determinatam ac sensibilem conformationem nactus est, eum in finem, ut peculiari actioni peragenda aptus esset. Ad quam aptitudinem porro requiritur situs, figura, magnitudo, aliaque; Et hac ratione a partibus inorganicis & ministris, quae partium organicarum actionibus subordinantur, differt. Reliqua, quorum in definitione mentio facta est, in sequentibus enodabuntur. Cui vero volupe est legere plures uteri descriptiones vel vagas nimium, vel etiam mancas, adeat Joh. Phil. Eyselium in *compend. physiolog.* ut & rei Anatomicae Scriptores, & erit sui voti compos.

THESIS IV.

Numerus.

Natura uti mirabilis in suis effectibus & operationibus deprehenditur, ita magis admiranda & stupenda nobis occurrit, dum varium ejus in variis corporibus lusum oculorum mentisque acie intuemur, id quod in Utero etiam observa-

In homine unicus.

In animalibus

dividitur

in cornua;

non tamen in omnibus.

Quandoque

* veluti geminus in sexu se-

quiore.

mus, quippe qui in muliere consueto naturae ordine non nisi unicus est, in animantibus brutis variis numero invenitur; Est enim in illis communiter bipartitus, & partes, in quas duorum cornuum instar bifurcatur, cornua dicuntur, quae duplicis Uteri loco habentur, licet cornuum figuram non in omnibus brutis referant, eo modo, quo in Vaccis, Cervis, Ovibus, Capris &c. Sunt quidem aliqui, qui Uterum muliebrem etiam duplicem observarunt, inter quos referri meretur Dn. Littre *Hist. Acad. Reg. Scient. Anno 1705.* in puella 2. mens. *Ephem. Germ. Dec. I.*

Ann. 1. Obs. 110. Sic etiam Sylvius in puella uterum veluti bicornem, uti in multiparis vidit. Alii cornua eidem quoque tribuunt, sed cornuum nomine non intelligere videntur ea conceptionis loca, quæ cornua in brutis dicuntur, in quibus omnia ferè animalia vivipara, præsertim multipara concipiunt, ad quæ etiam omnes venæ & arteriæ Uterinæ feruntur, quibusque reliquæ partes genitales inserviunt. Cornua namque ex analogia humano quoque Utero tribuerunt Authores, quia ad latera fundi matricis protuberantia quædam utrinque conspicitur, quæ cornubus Uteri cæterorum animalium figurâ aliquo modo respondent. Utramque hanc Leonh. Fuchsius *Inst. med. l. 1. sect. V. c. XIII. de instr. propag. spec. famul.* enarrat; *Superior*, inquit, *Uteri pars utrobique veluti in duos obtusos, uti jam diximus, angulos desinit, qui re vera veteribus Anatomicis cornuum vice habiti sunt, quosq; suo jam tempore Herophilus nascentibus vitulorum cornubus assimilans, κέρατα & κεραιάς appellavit*; ab aliis Tubæ Fallopiianæ ob figuræ similitudinem, ab aliis vero ligamenta illa, quibus testes muliebres Utero adhærent, & *vasa deferentia* vulgò nuncupantur, pro cornubus venditari solent. Nam cum aliqui mulieres etiam in tubis fœtum gestantesprehendissent, in eam incurserunt conjecturam, tubas istas à primo earum descriptore Fallopianas dictas cornua esse, seu duplicis uteri vices gerere, in iisque conceptionis & generationis solennia celebrari; cuius rei exemplum annotavit ex Bauhino Schenckius *Obs. 108. l. IV. Riolan. animadv. in Laurent.* & ante hos Jul. Obsequens & Isidorus. Parisiis etiam talia observata fuisse scribit Tilingius. Sic Bened. Vassalius Chirurgus in *Act. Anglic. 1669.* notat, se in corpore mulieris 32. annorum *duas matrices* reperisse, in quarum altera, quæ vera dici meretur, undecies; in altera vero, quam adjunctum uterum vocat, semel tantum conceperit. De qua observatione maxima inter Anatomicos lis exorta est; Riolanus enim *Anthrop. l. 2. c. 35.* ut & Regn. de Graaf non dubitant assentiri Henr. Oldenburgio tale de extraordinario hoc conceptionis loco iudicium ferenti; id quod à Domino Vassalio hujus relationis publicatore secundus Uterus existi-

Uterus duos habet angulos, quos alii Tubas Fallopianas, alii vasa deferentia nominarunt. Vasa deferentia.

Duæ matrices à Vassalio repertæ.

Quarum
altera nil
nisi tuba
Fallopj
esse vide-
tur.

Galenj
sententia
de Cornu-
bus refu-
tatur.

Illa Die-
merbrœ-
ckii,

Nostra
sententia.

existimatur, nihil aliud esse videtur, quam vera matrix extensa, vel id, quod Anatomicis tuba Fallopj vocatur; quibus assentitur Tilingius Exerc. de Tuba Uteri. Cum è contrario Franc. Mauriceau tr. des Maladies des femmes grosses contendat, supra nominatos naturæ indagatores cum multis alijs deceptos fuisse, malitque Vassalii de duplici Utero verbis scrupulosè inhære- re; quod tamen nequè rationi nequè avtopsiæ conforme esse videtur. Historiam porrò duplicis uteri legere licet apud Joh. Fabrum in Hist. Mexic. Not. f. 547. Galenus etiam cum suis affeclis mulierum Utero cornua affingit, sed hoc non miratur de Graaf, quoniam ille, referente Vesalio l. V. Anat. c. 15. ne per somnium quidem muliebrem Uterum unquam inspe- xit, sed tantum Vaccinum, Caprinum, Ovillum, &c. in qui- bus cornua reperiuntur. Isbr. de Diemerbrœck Anat. l. 1. c. 14. quod de cornubus vulgò traditur non de ipso Utero, sed po- tiùs de interiore Uteri cavitate intelligendum esse putat. Ve- rùm quicumque duobus cornubus Uterum ornare gestiunt, errare videntur. Nolimus quidem credere, quod intelligant aliam matricem similem illi, quæ in naturali sua constitutio- ne numeris omnibus & partibus absoluta conspicitur, in cor- pore muliebri connatam esse: debent ergò intelligere alio modo Uterum, quem ut locum generationis & conceptionis sumere arbitramur, prout nempe pars illa est, in qua conce- ptionis absolvitur negotium; sic duas partes esse existimant, conceptioni inservientes, quæ cornua, ut supra dictum, nun- cupantur; observationibus verò suis seducti, qui geminum uterum in corpore muliebri observasse sibi visi sunt, eam te- meritatis notam non subibunt, ut duplicitatem hanc, quæ monstrosus naturæ partus est & præter naturam contingit, ad quodvis fœminæ corpus in naturali sua proportione consti- tutum extendant; quod enim præter naturam accidit, ad or- dinaria non est reducendum; nequè unus casus præternatu- ralis, unicaque avtopsia contraria innumeras observationes & rationes destruere potest. Existimamus itaque uterum, qui pro vario naturæ lusu & diversa extensione plures assumere figuras potest, sub duplicis matricis specie multorum oculos fefel-

fefellisse, quemadmodum Sylvius *Append. Isag. Anat.* de suo utero bicorni ingenuè fatetur. Malè autem agunt ii, qui nomine cornuum duos intelligunt uteros, & ex tubis uteros formant, in quibus interdum, quamvis rarò fœtus inventus fuit, quod tamen semper præter ordinarias naturæ leges fieri asserimus; tubas namque non uteros esse avtopsia testatur, longèque alii istas muneri destinatas esse, hodiernum constat. Nonnulli denique ad interiora uteri penetrantes, ejus duplici-
 citatem in cavitate quærunt, analogiam desumentes à nonnullis animalibus brutis, in quibus hæc pars varias in cellulas divisa cernitur. vid. Diemerbr. *l. i. Anat. c. 24.* Undè antiquissimis jamjam temporibus prognatus est error, ac si dextra matricis pars maribus, sinistra verò fœmellis solùm destinata esset. Quamvis non negemus, visceris hujus cavitatem ordinariè linea quadam per longitudinem exporrecta, aut etiam (quod rarissimum est) septo quodam intermedio distinctam esse, cujus uteri bipartiti exempla nobis reliquit Joh. Riolan. *Anthrop. l. 2. c. 34.* & *Ephem. Germ. Dec. II. Ann. V. p. 143.* Et hinc natales duxit quæstio, quam Casp. Bauhinus *app. ad Rosset. de part. Cas.* movet; Num mulieres, quæ superfœtare solent, aut plures, quam duos fœtus generant, uterum bipartitum habeant? cujus decisionem brevitati studentes omittimus. Quidquid sit, superficialis ejusmodi linea non potest duplicem efformare uterum, quem unicum agnoscimus; quod autem uterus omnino deficiat, quale exemplum in *Ephem. Germ. Dec. II. Ann. 7. obs. 141.* prostat, rarum admodum est, & vix plus una vice occurrit.

Per tubas malè uterus intelligitur.

An superfœtantibus mulieribus uterus sit bipartitus, ut & gemellos gerentibus?

T H E S I S V.

Porro cum natura omnia providè agat perficiatque, partem, quam in corpore humano certis functionibus destinavit, non tumultuario in locum quemvis & spatium incongruum protrudit conatu, sed maximam loci rationem habet, in quo pars magis ad sua munia ritè obeunda apta redditur; talemque locus & pars inter se proportionem habent, ut locus propter partis circumferentiam, pars verò ad loci am-

Situs.

B

bientis

bientis opportunitatem excogitata fuisse videatur. Id quod
 luculentissimè videre est in utero , qui in eo degit spatio,
 quo aptius naturæ providentia inveniri non potuit; *Situs au-*
tem est, ut Steph. Blancardi ore *Anat. Ref. c. 28.* loquamur, *in*
hypogastrio seu abdominis vel imi ventris parte infima, quæ pelvis di-
citur, ubi inter vesicam & intestinum rectum tanquam inter duo pul-
vinaria collocatur, ut homines ex fragili & peritura materia inter
stercus & urinam nati ac in terram & cinerem resolvendi vilis &
abjectæ suæ conditionis memores superbiæ alas demitterent. Prima-
 riò tamen hic uterum collocatum existimamus, quia locus ille gene-
 rationi aptissimus est, nam non solum sine ullius partis lesione pro-
 fœtus amplitudine in magnam distenditur molem, verum etiam ab
 omnibus externis injuriis protegitur & conservatur; ab anteriori
 namq; parte ab osse pubis, à posteriori ab osse sacro, à lateribus ab
 ossibus ilion tanquam tutissimis mœniis circumdatur; atque etiam
 parituro fœtui inde exitus ad inferiora facilis est. Rectè igitur
 exclamat Columbus: Quid gloriaris ô homo, quid super-
 bis homuncio, terra & cinis, inter excrementa natus! & hanc
 ob causam non notante magis Plazzono *de part. gener. c. 7.*
 quam monstrante experientia, *coxarum capacitas mulieribus*
viris multo est amplior, unde & nates habent latiores. Idem Plaz-
 zonus *l. 1. c. 27.* varias etiam annotati sitûs rationes allegat,
 inprimis illam, quod in amplexibus Venereis aura seminis vi-
 rilis longè feliciter fœcundissimo naturæ agro concredi possit;
 ex Galeno. Quas tamen omnes veluti in compendio nobis inculcat Ga-
 lenus *l. de dissert. vulv.* dum locus ille, inquit, *utero commodissimus*
est, tum ad usum Venereum & seminis receptionem, tum ad fœtus in-
crementum, tum etiam ejusdem maturi commodam exclusionem. In
 gravidis situs hujus partis nonnihil variat, in quibus pro va-
 ria fœtus magnitudine aut numero magis minusve ad supe-
 riora extenditur & quo majorem gravidæ fœtum gestant, eo
 altius uterus in ventrem assurgit, quia cavitas pelvis non suf-
 ficit capiendo prægrandi Utero, uno vel duobus infantibus
 unâ cum secundinis; adeò ut nonnunquam ad umbilicum
 usque & ultra exporrigatur. Porrò in iisdem non raro etiam
 obliquum aut alium pravum situm obtinere observatur,
 quod

Cur in ab-
 domine si-
 tum ha-
 beat?

Columbi
 exclama-
 tio circa
 locum na-
 tivitatis.

Ratio fi-
 tus ex
 Plazzono.

ex Galeno.

Situs uteri
 obliquus.

quod ipsum quatuor potissimum modis contingere posse Henr. à Deventer in *nov. lum. obstetric. c. 11.* docet, quamvis ordinaria naturæ lege in medio locata sit matrix, neque ad ul- lum latus inclinēt. Quod verò dextram versus partem, ubi marem, & quod ad lævam nutet, ubi fœmellam utero gerit ma- ter, uti quidem vult Bartholinus *Anat. l. 1. c. 28.* à ratione pari- ter ac experientia omninò alienum est.

THESIS VI.

Ex hoc situ fluit admiranda partium connexio & inde dependens stupendus earum consensus, quippè quæ tam arcto reciprocoque nexu ac veluti consanguinitatis vinculo conjunctæ sunt, ut si mutuum, quod inter se habent, com- mercium dissolveretur, universa ferè œconomix animalis harmonia periret; cujus rei Uterus pars corporis muliebris penè princeps certissimus testis existit. Ille namque alliga- tur partibus vicinis beneficio vel membranarum, vel ligamen- torum, vel vasorum, vel denique nervorum; & quidem colli parte antica cervicæ, postica verò intestino recto, & nonnihil ossi sacro & ischio annectitur; sic etiam fundo ad- hæret ossibus pubis & ilii, aliisque partibus vicinis per liga- menta lata & rotunda, de quibus infra agetur; nec non tubis Fallopiianis & ovariis mediante ligamento peculiari. Pari ratione arctissima certo tempore fœtum inter & Uterum con- nexio intercedit; quam maximè verò per vasa sanguifera & nervos variis infimi ventris, imò totius corporis visceri- bus alligatur; Et hinc fluit *mirus uteri cum multis aliis partibus consensus*, qui in veterum scholis modo à generis similitudi- ne, modo ab usus societate, modo etiam à vasorum commu- nione, modo denique à loci vicinia oriri credebatur. Sed quod primam & secundam hujus consensus speciem spectat, illas valdè improprie in hunc censum venire multis annota- vit Fr. Bayle *diss. de consens. var. corp. part. cum Utero.* ubi simul ostendit, quam latè sese extendat hæc Uteri cum aliis partibus sympathya vel à loci vicinia, seu situ aut continuitate, vel etiam à vasorum communionē dependens; Quam, ut cla- rius

Connexio

Cum qui- bus parti- bus.

Uteri cum aliis parti- bus con- sensus,

Præfertim
cum mam-
mis,

rius adhuc illa pateat, nonnullis in partibus ulterius demon-
strabimus. Et ut à capite ordiamur, consensum matricis
cum capite & cerebro præsertim inculcat Barthol. *Cent. III. Epist. 14.* Lang. *l. 1. Epist. 49.* hinc affecto utero occipitis dol-
lor. Galen. *comm. 6. Epidem. cum collo. Ephem. Germ. Dec. 1. Ann. V. I. & VII. obs. 73.* cum corde & pulmonibus, quem
frequentes lipothymia indè oriundæ testantur. Inprimis ve-
rò insignis & speciali naturæ providentia utero insitus est cum
mammis, id quod Hippocrates in aureo Aphorismorum li-
bello abundè probavit, *Sect. 5. Aphor. 37. 38. 39. 40. 52. 53.* Item
l. de nat. puer. Sic etiam Harvæus *exerc. de part.* quo modo à
varia mammarum dispositione ad Uteri statum argumentari
liceat, ostendit. Qui, utrum ab usus societate juxta veteres, an
secundum Recentiores à vasorum communione, hypogastricorum
scilicet cum mammariis anastomosi, utpote dubia, de-
rivari possit, adhuc sub judice lis est. Porro Uteri Sympa-
thiam cum ventriculo, liene, hepate, lumbis & renibus, vesica
item & intestino recto, imò toto corpore prolixè demon-
strat Mœbius *Fund. Med. Phys. c. 20.* quam ultimam vivis etiam
coloribus depingit Harvæus *exerc. de part.* ubi p. 519. ait: *Ute-
rus est pars principalis quæ totum corpus facile in consensum trahit.*
*Nemini sanè (paulùm saltem exercitato) ignotum est, quot prava sym-
ptomata Uteri ascensus, descensus, perversio & convulsio concitent, quàm
stupendas animi aberrationes, deliria, melancholias & furores tan-
quam incantamento fascinatus, affectus uteri præternaturales incu-
tiant, quot etiam morbos agrè curabiles, menstruorum depravatun-
profluvium, aut Veneris usus nimis diu intermissus valdeq; desidera-
tus inducant. Nec minùs notum, quanta Virgini alteratio contin-
gat, increcente primum & tepesacto utero, pubescit nempè, colora-
tior evadit, mammae protuberant, pulchrior vultus renitet, splendent
oculi, vox canora, incessus, gestus, sermo, omnia decora sunt, morbi-
que graviores hoc ipso tempore, vel nunquam curantur. Arctam
fœtus cum utero communionem, ut & phænomena indè ori-
unda vide P. Malebranche *de inquir. verit. l. 2. part. 1. c. 7.* Plu-
ra qui legere gestit de hoc uteri cum variis partibus consensu
adeat Fr. Bayle *Diff. suprà allegatam.**

T H E S I S V I I .

Figuram uteri quod concernit, non eodem modo sese oculis conspiciendam præbet, sed Proteo ferè mutabilior existit hæc pars : Quemadmodum enim magna inter corpora humana, quoad externam speciem, intercedit diversitas, ita etiam varia, licet non tanta partium internarum humanum corpus constituentium discrepantia reperitur, idquè pro diversa ætatis aliarumque circumstantiarum ratione. Hinc etiam varia ipsi utero à variis figura tribuitur, alii namque, uti Plazzonus, eam rotundam, alii, uti Riolanus fil. pyriformem & orbicularem statuunt. Adr. Spigelius & Isbr. Diemerbræck illam cucurbitulæ Chirurgorum assimilant, cum ex latiore fundo in angustum os coarctetur ; cujus etiam sententiæ sunt Soranus & Fallopius, quippè qui fundum exactè rotundumprehenderunt. Quos tamen increpat Regn. de Graaf eam ob causam, quia fundus uteri, avtophia teste, antè & retrò depressus est, cucurbitulæ verò exactè rotundus, imò adhuc magis à veritate aberrare autumat istos, qui illum quadratum aut rotundum pronunciant. Ab aliis ferè triangularis, præsertim in non gravidis dicitur, superne latus, inferne angustior, fermè, uti lagenæ, quibus solet transportari aqua spadana, verba sunt Cl. Verheyen ; sed audiamus quoque Joh. van Horne *Microcosm. p. 107.* & Cl. Mœbium *Fund. Med. Phys. c. 20* *si unà cum collo, inquentes, & sinu pudoris expendatur Uterus, figura sua refert urinale, seu vas vitreum, quale Medicis, ut urinam inspiciant, offerri solet, quamvis uterus compressus, non ut illud, rotundus sit.* Quod autem miram hanc figuræ diversitatem spectat, dicendum, illam magna ex parte locum habere, sed nonnisi in vario uteri statu ; hinc modo laudatus Regn. de Graaf istam optimè conciliat ; *alia, inquit, est in gravidis, alia in non gravidis ; In his pyri quodammodo figuram representat. In gravidis verò, pergit, prioribus mensibus vesicæ urinariæ non absimilem esse, pedetentim tamen magis magisque distendi, & quidem ita, ut si collum ejus excipias, postremis mensibus ad figuram sphericam proximè accedat.* Sic etiam pro varia foetus situatione nunc hac, nunc illa parte protuberat, at-

*Figura,
Diversa
existit*

*Ratione
circum-
stantia-
rum.*

que aliam figuram induit. Id quod etiam Adr. Spigelius *Fabr. Corp. Human. l. 8. c. 19.* de illa, quam utero ipse assignat, figuram ingenuè fatetur, dum, *hanc tamen, inquit, non semper servat, sed nonnihil in gravidis immutat, undiq; in rotundam spheram sese conglobando; ex quo Galenus vesicæ urinariæ assimilabat.* Aliter porrò in puellis, aliter in nubilibus, aliter in mulieribus adultis, aliter deniquè in vetulis sese exhibet. Adeò ut conciliari posse videantur hæ Authorum de Uteri figura lites, si ætatis atque conditionis, in qua mulier vivit, uti suprà dictum est, imò & conceptuum, quos naturæ Mystæ habuerunt, ratio habeatur. Sic, qui Uterum rotundum statuunt, fundum utpotè rotundum pro utero propriè habent, qui verò in fundi solius tanquam partis uteri supremæ consideratione non acquiescunt, sed ad inferiorem quoque partem, uti quidem fieri debet, oculos deflectunt, prout nimirum extenuatur & gracilescit, illi modò cucurbitulæ, modò triangulo obtuso, modò pyro assimilant, quæ tamen corpora, si figuram spectas, non multum à se invicem discrepant. Concludimus itaque, quod matrix vel pyro, vel cucurbitæ medicæ, vel etiam vasi urinali latiore sui parte nonnihil depresso comparari possit. Figuræ verò ejus peculiare & admiratu dignæ, quarum exempla *Ephem. Germ. Dec. I. Ann. I. Obs. 34. & D. II. Ann. VI. app.* nihil derogant iis, quæ secundum ordinarias naturæ leges fieri diximus.

Nostre
sententia
de Uteri
figura.

T H E S I S V I I I .

Divisio.

Sorani &
Mofchii,

Uterus quamvis sit unus idemque ductus, quia tamen diversæ in eo reperiuntur partes, commodè etiam ab Anatomix Scriptoribus dispesci solet. Id dum faciunt, ipsi varias in partes dividuntur. Veteres primùm, uti Soranus & Mofchion in gynæc. referunt, orificium externum *στόμα*, deinde collum, *τραχιλον*, postea cervicem, *κύχεννα* enumerant; *πάσα δὲ αἰσίων συνδρομή*, omnis horum concursus *χοελιον* vel *χωελιον* ipsis dicitur, aut *κῆτος*, aut *καυλός*, & omnis inanitas, quæ in medio est *κόλπος*, sinus, conceptaculum; supernè ubi dilatari incipit uterus, *ὤμος*, partes paulò superiores *πλαγία*, colli osculum

ὁ πρῶ-

ὁ πρῶτ' & π'ορ' ipsis vocatur; de quibus vide Polluc. *Onomast.*
l. 2. c. 4. Spigelius *Fabr. Corp. Hum. l. 8. c. 19.* eum dividit in Spigeli,
 cervicem, osculum & fundum, sed in eo peccare videtur, quod
 cervix seu collum ei appelletur illa pars, quam vulgò vagi-
 nam dicunt. Laurentius autem in fundum, os internum Laurentii,
 seu cervicem, collum uteri, & sinum pudoris; quocum in
 partitione conveniunt Pinaus & Cl. van Horne. Nec ab his
 multum abludit Veslingii divisio in fundum, cervicem & va- Veslingii,
 ginam, cujus extremum, inquit, pudendum muliebre est.
 Brevior est illa Plazzoni in fundum & os, ille tota ea pars ipsi Plazzoni,
 est, quæ ab orificio interno usque ad finem ascendendo se-
 se extendit, & versus os angustior sensim dilatatur usque ad
 intima. Ne autem justo diutius his immoremur, atque en-
 tia præter necessitatem multiplicare videamur, fatius esse pu-
 tamus cum Dn. de Marchettis *Anat. c. 7.* proprium uterum in Nostra
 duas tantum partes dirimere, scilicet in fundum & cervicem,
 cujus pars osculum uteri internum existit. Fundus est præ-
 cipua moles uteri ejusque pars suprema, & quàm maximè
 elata, omnium quoque nobilissima, propter quam reliquæ
 constructæ sunt, crassior in non gravidis & durior, flexuosis
 cornuum eminentiis nullis in humano sexu contorta; quam-
 vis nonnulli, errore in Anatomicorum scholis frequentissi-
 mo, ad corpus humanum transferant ea, quæ in brutis ob-
 servarunt, sequiori pariter sexui cornua affingentes, qualia in
 his reperiuntur. vid. Harvæum *de Gener. Animal. Exerc. 65.*
 quorum varias figuras, easque elegantes unà cum cellulis ex-
 hibet Mauriceau *tr. des maladies des femmes grosses.* Vasa qui-
 dem, deferentia vulgò sic dicta, quæ utrinque aliquam ad
 fundi latera protuberantiam habent, ejusmodi cornua men-
 tiuntur, sed revera non constituunt, de quibus cum supra
 jam nonnulla dixerimus, ad alia pedem movemus. Qua
 itaque parte ex latiore ambitu sensim angustior evadit fundus,
 cervicem constituit, quam cum vagina passim Authores con-
 fundunt. Hujus nomine intelligit Fallopius eam uteri par-
 tem, quæ ab orificio interno longitudine duorum vel trium
 digitorum interius exporrigitur, donec amplificari incipit
 uterus;

Os Uteri
internum.

uterus; Corpusculum est oblongum, satis durum, veluti callosum & quasi cartilagineum, undè ab Herophilo laryngi comparatur, cum exactè claudatur in conceptu, ubi semen in uterum recipitur, in enixu vero aperiatur; pollicari plus minus crassitie gaudet, atque in sinum pudoris, qui vagina dicitur, prominet. Qua parte verò hanc spectat, hiatus ipsi insculptus est, os seu osculum uteri internum, quia oris instar aperitur & clauditur, Hippocrati *σώμα τῶν ὑστερῶν*, Ruffo ὁ πρῶτος & πόρος dictum. Perexiguum est, & latiusculum in virginibus, & fæminis, quæ prolem enixæ non sunt. Transversum pariter & oblongum, angustum tamen & in circuitu crassissimum, nec non exquisitissimi sensus observatur; quo fortè sensu Prov. 30. 16. inexplebile appellatur. Ubi verò in partu dehiscit, aut post eundem nondum ad pristinos plus minus limites rediit, molle magis atque rotundum evadit, unde forte obstetrices in Gallia illud Coronam, *le Couronnement de la mere*, Germanæ verò Rosam, *die Kooße* appellitant, vel etiam ideò, quia rosæ instar sese aperit & explicat, undè loquendi formula, *der Mutter-Mund thut sich auff* / id quod certissimum instantis partus signum est conf. Blasii *not. ad Vesling.* Aliàs ferè semper connivet, quo in statu os tincæ piscis figura sua refert, aut, uti mavult Galenus, glandem virilem, si nimirum totus osculi ambitus, quatenus in vaginam hiat, consideratur, ad cujus etiam substantiam aliquo modo accedit. In virginibus æquè ac iis, quæ utero gerunt, ut plurimum adeò constringitur, ut (quemadmodum Regn. de Graaf loquitur) tenuem stylum solummodo admittat, neque ullo conatu vel minimus digitus intrudipotest, in quibus ori catulino vel lucii piscis non absimile est. Nonnunquam adeò angustum reperit Ruysch. *Thes. Anat. VI. no. 85.* ut ne caput quidem aciculæ minoris admiserit. Prætereà in gravidis materia quadam mucosa & viscosa, quæ smegmati similis est, obsessum conspicitur, qua ita obturatur, ut nullus aër, aliudve corpus sese insinuare possit, uti præter avtopsiam omnes harum partium Indagatores docent vid. Barth. *l. 1. Anat. c. 29.* Plazzon. *de part. genit. l. 2. c. 7.*

Harv.

Harv. de gen. anim. ex. 65. In statu præternaturali nonnunquam, licet rarò omnino clausum est hoc osculum, ita ut fœtui, si quis adest, lochiis, &, ut ex quorundam opinione loquamur, sanguini menstruo aditus omnino præcludatur; de quibus vide Ephem. Germ. Dec. II. Ann. 7. Obs. 20. & Ann. 5. Obs. 67. unde gravia symptomata oriri posse notat Mœbius Med. Phys. c. 20. Quod verò hoc orificium intus tuberculo quodam oblongo & quasi valvula munitum sit, uti Riolanus Anthrop. l. 2. c. 34. putat, atque observatione quadam in nobilissima muliere Baronissa Darvault facta comprobatur, avtopsia nondum plenè consentire videtur. Connivet itaque hoc orificium, uti supra jam innuimus, neque multum aperitur, nisi in amplexu Venereo, & præcipuè, ubi mulier concipit, sicque semen recipit uterus; uti idipsum eleganti figura docet Ruysch. Anat. VI. Tab. V. in utero mulieris à paucis horis gravidæ, & in adulterio à marito deprehensæ, pauloque post ab illo occisæ; vel etiam instante partu, in quo ad miraculum usque dilatatur, & quidem adeò, ut fœtui satis interdum grandi exitum præbeat; vel denique ut post illud lochia effluere possint. Facta immani hac dilatatione ad angustos rursus limites redigitur, ita tamen ut nunquam ad priores atque pristinos redeat, & per insigne temporis spatium multum hiet: Quemadmodum idipsum nuper in infanticida duobus post partum mensibus cultro anatomico subjecta in theatro nostro vidimus; facile namque tres, imo quatuor digiti huic osculo ingerebantur. Quod verò, uti Adr. Spigelius Fabr. corp. hum. l. 8. c. 23. confidenter scribit, os uteri interius gravidis hiet, tantoque magis, quantò sunt partui viciniore, nostro confirmare calculo vix possumus. Superesset adhuc quæstio, an nimirum sanguis menstruus ex utero per hoc osculum quoque foras erumpat, quam tamen inferius examinaturi sicco nunc pede transimus; uti etiam inhærere non volumus quæstioni à Regn. de Graaf l. c. motæ, num nimirum adeò dilatetur in coitu hoc orificium uteri, ut glandem penis facile admittat, sed potiùs ab ipsius partibus stantes, negando illam decidimus.

THESIS IX.

Cavitas
seu
capacitas.

Quid de
cellulis
sentien-
dum.

Unica ca-
vitas ute-
ro tribui-
tur.

Cavitatis
divisio.

Uteri osculum nos deducit in ejus cavitatem, hanc aliqui in septem cellulas distinxerunt, quales in animalibus brutis occurrunt, de quibus prolixè vid. *Ephem. Germ. Dec. I. Ann. 15. Obs. 67.* in hisce à Junonicolis genituram Lucinæ sacrificari perhibent, insuper singulas certis hospitibus habitandas dederunt; tres enim in dextro uteri ambulacro masculis, totidemque in sinistro fœmellis assignarunt, Hermaphroditis medium occupantibus locum, in quo soli stabularentur. Præ cæteris *Mundinus cap. de Anat. Matric.* concavitatem uteri in ejusmodi distribuit cellulas, quas tamen nil nisi concavitates in matrice esse fassus est, undè à Commentatore *Carpo* carpitur, non secùs ac *Bonaciolus*, quippè qui *Ennead. muliebr. c. 1.* in sinu quolibet exiguos tres scrobes, in medio unum, rugositatibus duntaxat quibusdam interstinctos, comparere dixit; sed & unamquamq; insuper fossulam decem rugositates obtinere, inde septuaginta consurgere puerperia, totidemq; simul concipi posse, plerosq; autumasse enunciavit; siquidem tot tunc partus, in quot cellulas semen masculinum ceciderit, sequi crediderunt; Quæ tamen aniles potiùs fabulas, quam Doctorum opiniones sapiunt. Siquidem nullis uterus humanus cellulis donatus est, sed non nisi unicam habet cavitatem, eamque exiguam, adeò ut in virginibus & non gravidis fabam majusculam aut amygdalam minusculam vix capiat, eam fortè ob causam, ut in coitu à subtiliore feminis virilis parte tota repleti possit. Postquam vero concepit mulier una cum fœtu & utero crescit & extenditur. Sic etiam parva admodum est hæc cavitas in damis, cervis, canibus, aliisque viviparis, utpotè in quibus uterus est veluti vestibulum seu propylæum, in quo iter utrinque apertum dextrorsum & sinistrorsum in cornua diducitur. Nihilominùs ex mente plerorumque humanus etiam uterus dividitur in partem dextram atque sinistram mediante futura leviter prominula, vel sola linea in interiore tantum tunicæ parte designata, qualis etiam in scroto occurrit, quæ ab *Aristotele* mediana dicitur, & ab *Andr. Vesalio l. 5. c. 15.* eleganter describitur, quo sensu *ἄνωθεν*, bis sinuatus

nuatus dici potest. Hanc autem cavitationem septo quodam intermedio dividi rarissimum est, cujus duo nobis exempla reliquit Riol. l.2. *Anthrop. c.31.* Quod verò pars dextra maribus & sinistra fæminis solùm progignendis dicata sint, uti nonnulli somniarunt, suprâ jam refutavimus. Utrumque hoc distinctionis medium negat Regn. de Graaf l.1. c.8. quando, *nec ullo, ait, septo intermedio dividitur pars dextra à sinistra, neq, etiam per lineam aliquam secundum longitudinem uteri excurrentem separatur, nisi substantiam ejus secundum longitudinem dissecando lineam illam efformaverint.* Mox subjungit magis concinnam hujus cavitationis divisionem ratione constitutionis in illam quæ in collo, & illam quæ in utero conspicitur; quæ & nobis arridet. Cæterum cavitas uteri æqualis & rotunda non est, sed superne versus dextrum sinistrumque latus extenditur; & in acutos quasi angulos abit, adeò ut non ineptè repræsentet triangulum seu pyramidem inversam, cuspidi, quæ decurtata est, insistentem; attamen angulus versus collum longior est duobus reliquis, qui à Tubis Fallopiæ exiguo foramine perforantur & magis acuti sunt; hinc, quæ nonnullorum observatio est, ovula ut plurimum illi cavitationis lateri agglutinantur, per quam tubam in uterum delapsa sunt. Ita ut matrix eodem prorsus, quo vesica, modo tribus in locis perforetur, inferius unico duntaxat, superius vero duobus foraminibus, per hæc ingrediuntur, per illud vero contenta ejus foras eliminantur. Peculiare est quod Soranus notat, in sterilibus nimirum intra uteri cavitationem communiter duo amicula, variis ut plurimum modis conduplicata reperiri, sed invita, uti credimus, avtopsia. Jam quod attinet cavitationem cervicis uterinæ, parva admodum est, neque veluti uterus dilatatur, sed tempore partus excepto, eundem semper statum retinet; illam autem describit Regn. de Graaf hanc in modum: *tota intus rugosa est & multis exiguis ductibus perforatur, ex quibus pressâ colli substantiâ materia pituitosa erumpit, in quem finem ignoramus, nisi forsân ad humectandum, & ad Venerem excitandam ibi humor ille à natura ordinatus fuerit.* Pari modo plusquam, lynceis oculis præditus Anatomicus Frid. Cavitas cervicis. rugosa.

Ruyfchius eandem variis lacunis minutissimis atque fulcis inæqualem & exasperatam, qui à pondere & pressione uteri nonnihil in conspectum veniunt, plus una vice vidit, adeò ut de hujus rei veritate dubitandum non sit. vid. *Thef. Anat. IV. num. 53. & 89. VI. num. 63. & 87.* & quamvis Graafium expertissimum aliàs Anatomicum salutet, qui in describendis partibus generationi inservientibus palmam aliis facile præripiat, ipsi tamen, uti fatetur, non satisfacit in delineatione cavitationis internæ cervicis, & hanc ob causam etiam illam nova delineatione dilucidare consultum duxit, quæ non minus accurata quam elegans est, & ab illo curiosis *Thef. Anat. VI. Tab. 2. & 3.* exhibetur. Hanc autem asperitatem eò inservire vult Th. Barthol. *l. 1. Anat. c. 29.* ne feminis aura intra uteri cavitationem recepta facili negotio rursus effluat, sed diutiùs asservetur, undè etiam, si ob pravos humores lubrica nimis redditur hæc pars, sterilitatis causam ex parte derivat. Constat itaque unanimi plerorumque Anatomicorum suffragio, hanc cervicis asperitatem à rugis dependere, quæ ex observatione Sev. Pinæi *l. 1. de not. virgin.* radices habent infernè fitas, aciem vero interne & superne tendentem, ut ingressum facile, regressum difficile ferant. Undè verò hæ rugæ ortum suum trahant, non æquè constat. Deducit illas Joh. Bapt. Morgagnus, cujus singularis industria & eximius circa promovendam rem Anatomicam ardor laudandus utique est, in *Adversar. Anat. p. II.* à valvulis à se, uti persuasus est, primùm detectis, de quibus hunc in modum loquitur: *Uteri cervicem rugosam atq; asperam esse, apud Anatomicos plerosq; omnes reperitur; illud vero non videor legisse, has rugas, hancq; asperitatem fieri à valvulis non sursùm, sed deorsùm versùm spectantibus; pergit idem, postquam Pinæum ejusque de rugis sententiam allegaverat, ex Virgineis, aliisque potissimum integrioribus uteris, propria inspectione sic didici; præter quosdam fibrarum fasciculos intra uteri cervicem secundum ejus longitudinem, quandoquè in medio, aliàs à lateribus existente, jamquè Anatomicis satis notos, carnea nonnunquam & crassæ fibræ, sæpiùs verò plures firmæ valvulae ex reduplicata cervicis interiore membrana productæ, transversim*

Valvulis prædita.

vel

vel obliquè inter predictos fibrarum fasciculos protenduntur ea ratione, uti loco superiori undè nascuntur, limbo altero firmè inhaereant, sed alterum qui solutus est, deorsum conversum habeant. Ob eamquè causam efficitur, ut admoto ipsis appressoque specillo deorsum quidem minimo negotio aditum permittant, sursum verò ad actum omnino ascendere prohibeant, contra atq; à Severino traditum est. Neque illas tantum exquisitis verbis describit, sed etiam accurata figura depingi curavit *tr. cit. Tab. 3.* & quidem tanta in copia & magnitudine, ut vix cuiquam ullum de earum existentia dubium superesse possit. Quem verò usum habeant, & cur natura sic uteri cervicem præseperit, an arcendi aëris, nocuique adeò frigoris causa, an vero etiam, ut feminis crassiorem partem, quam subire uterum de multorum sententia necesse non est, in hunc jaculari prohiberet, aliorum iudicio cum laudato Morgagno relinquimus.

Quem-
nam usum
habeant ?

T H E S I S X.

Antequam uteri cavitatem relinquamus, mentio quoque nobis facienda est vesicularum seu glandularum, uti alii eas appellant, quæ à nonnullis in ista observatæ sunt, cum hoc tamen discrimine, ut alii in uteri, alii verò in cervicis cavitate illas viderint; porrò hi vesiculis, illi glandulis easdem magis similes pronuncient. Inter quos allegari meretur Cl. Wedelius, qui *Phys. Med. Sect. III. c. 28.* talia habet: *Uterum copiosis gaudere glandulis, ipsosquè adeò testes seu ovarium; unde observavi in juvenibus magis abundare & adesse vesiculas in eodem, in senioribus magis glandulas.* Integrum earum plexum è *Casp. Barthol. primùm detectas nobis exhibent Act. Hassn. Vol. IV. Obs. 20.* dum illum ita loquentem introducunt: *Easdem in utero muliebri inveni glandulas conglomeratas cum suis vasibus excretoriis elegantibus, quas in vacca descripsi. l. de diaphr. p. 107.* Novum enim hoc est, pergunt, & à nemine Anatomicorum hætenus notatum, unde etiam plurima circa semen muliebri & ovarium illustrantur, quæ antea dubiorum causæ fuerunt. Pari modo illas, licet omnium oculis sese nondum exhibuerint, in utero humano quoque adesse suspicatur *Sommer Ephem. Germ. Dec. I.*

Glandulae.

Utrum in-
sint ?

Ann. I. Obs. 41. idque ob analogiam à quibusdam animalibus brutis, præcipuè ruminantibus, desumptam, in quibus uteri substantiam glandulosam demonstravit Cl. Needham *de form. fœt. c. 2.* cum quibus concordant observata Dn. Morgagni in *Advers. Anat. p. 36.* ubi de fontibus cujusdam mucii ad cervicem uteri occurrentis agit; ubi primo loco proponit sententiam eorum, qui mucum hunc pituitosum & viscidum vel è tubis Fallopiæ, vel è plexu glanduloso in vagina infra orificium internum conspicuo destillare contendunt, quorum classi annumerandus est Harderus *Apiar. Obs. 58.* & Valentinus *Epist. de nov. matr. & morb. mul. Anat.* postea ab adversa parte stantium opinionem recenset, qui in ipsa uteri cervice eundem scaturire volunt, quorum catalogo adscribit Bergerum *Phys. Med. l. 2. c. 1.* Hornium *Prodr.* & præcipuè Nouesium *Zodiac. Med. Gall. 1681. mens. Febr.* qui in uteri orificio parva quædam peculiaris seminis conceptacula demonstravit, quod è subrotundis tuberculis expressionis vi per foraminula quædam prorumpit. Quibus examinatis, adhibita etiam avtopsia horum in castra transit Mortagnus, id quod his verbis testatur. *Dissecanti mihi ad hunc modum observatum est, qui succus in suprema cervicis parte est, reliquosq; utero, quiq; est in tubis Fallopiæ, mihi satis dissimilis esse videtur illi, qui in vagina occurrit; ut illius propterea scaturiginem & fontes in ipsa cervice, osculoq; uteri quærendos credam; quos dum assiduè perquiro, ecce quasdam vesiculas animadverto varia magnitudine, omnes verò subrotundas aut ovales, internam propè totam cervicis faciem confertis agminibus obtinentes.* Quarum descriptionem ulterius profertur, & paulò post subjungit: *Ego sanè ab eo non multum absum, ut esse glandulas concipiam, unde is lentus & glutinosus mucus destillet.* Easdem quoque humore limpidissimo repletas vidit Dn. Littre, in muliere per octo menses utero gerente, & casu ab alto mortua, uti testantur, *Mem. Acad. Reg. Sci. nt. Ann. 1701. p. m. 383. Obs. 7.* Præter hos alii quoque mentionem faciunt ejusmodi vesicularum, nempe Ortlobius & Regn. de Graaf l. c. quas vero pro hydatidibus habent, quales in testibus sæpè etiam reperiuntur, quæque non rarò Anatomicos sub

sub specie ovorum fefellerunt. In totum vero negant has glandulas Cl. Ruyfchius *Thef. Anat. V. num. 41.* & D. Mery *Hist. Acad. Reg. Scient. Ann. 1706. p. 27.* Neque hoc silentio prætereundum est, quod nonnulli, pauci licet, illas ipsas pro ovulis, istis in ovario substantia & usu respondentibus, venditent. De hisce autem vesiculis, utrum nimirum hydatides sint, an glandulæ, aut ovula, nostrum suspendimus iudicium, decisionem hujus rei ulteriori examini reservantes.

T H E S I S X I.

Quibus consideratis ad alias hujus miraculi qualitates *Magnitudo.* enumerandas progredimur, & quidem ad magnitudinem, quæ mirum in modum *variat pro subjecti atate, temperamento, libidinis usu, corporis proceritate, foetura aut sterilitate,* verba sunt Regn. de Graaf l. c. neque proinde uteri magis, quam ventriculi magnitudo aptè definiri potest; quæ pro majore vel minore esculentorum potulentorumve ingestione modò mediocris, modò verò enormis conspicitur. Consistit autem magnitudo vel in longitudine, vel latitudine vel denique crassitie, quam ultimam tamen, ubi de visceris hujus substantia agemus, examinabimus. Longitudinem uteri non imprægnati magis ordinariam usque ad cervicem determinat consentiente avtopsia Cl. Verheyen *l. 1. rr. 2. c. 23.* quod sit trium circiter digitorum transversorum, latitudinem, quod sit duorum cum semisse, crassitiem denique, quod duos digitos non exæquet. Ut autem de utero, quomodo *ὡς ἦν τὸ πᾶν* deprehenditur, nullo respectu mensuræ tam exactæ habito, loquamur, in puellis nuper natis minimus est, paulò major in illis, quæ impuberes adhuc sunt, ita tamen ut fabam majusculam magnitudine vix superet; exanguis prætereà est & albus, valisque quasi destitutus. Crescit postea cum toto corpore & extenditur, præcipuè ubi pubescere atque lunare tributum solvere incipiunt, seu, ut verbo dicam, habiles fiunt ad concipiendum; una cum mammis quoque turgescit, laxatur, & carnosior evadit, nucem juglandem tamen vix excedit; in iis namque, quæ steriles sunt vix auge-
tur,

tur & ferè similis permanet. E contra verò in istis, quæ fœcundæ sunt, & præprimis, quæ Veneri strenuè litant, semper majora sui incrementa capit. Sic etiam major est in iis, quæ semel aut sæpius pepererunt, quia ad priores nunquam limites redigitur uterus. In decrescente verò ætate & in vetulis decrescit etiam hæc pars tam mole quàm vigore, & quemadmodum reliquæ omnes flaccidæ redduntur & inertes, ita & hæc exsiccat & subsidet, retractusque, durior, minor & pallidior evadit. In quantam denique molem excrescat in istis, quæ conceperunt, notum est, illo namque in statu omnem in dimensionem augetur, quæ tamen rursus pro diversa fœtuum magnitudine & numero variat, ita ut non rarò in insignem extendatur, ubi embryo grandis est, & in stupendam, ubi mater gemellos gerit; moles enim uteri semper debet esse proportionata magnitudini incolæ. Sic Hildanus meminit mulieris, quæ una vice novem, altera duodecim fœtus edidit, & ad genua usque propendentem habuit uterum, quem in fasciis collo & humeris appensis gestare coacta fuit. Id autem fit ultimis gestationis mensibus; nam primo mense, aut statim post conceptionem vix notabile est hoc augmentum, id quod Galenus l. 14. de usu part. c. 4. docet, *dum incipiunt, in-
quiens, feminae uterum gestare, mammae cum utero sunt exiguae,
ubi verò pariendi tempus pedetentim accedit, simul cum matricibus
mammae ad justam usq; magnitudinem intumesunt.* Idem confirmat Hollerius *comm. ad Aph. 51. l. 5.* dum ait: *Si mulieres quæ
recenter conceperunt, secueris, non invenies uterum nuce majorem;
quamvis ratio, quam addit, infirmo stet talo, quia uterus circa
semen retentum conglobatur & constringitur.* Tandem ubi uterus toto gestationis tempore sensim sensimque insignem in molem excrevit, uno quasi momento multum collabitur, id quod statim post partum fieri solet, postquam nimirum incolam, qui non ultima incrementi hujus causâ fuerat, exterminavit; Admiratu sanè digna est subitanea hæc uteri subsidencia, quæ primis post partum momentis maxima est, minor in subsequenti- bus; nihilominus & hæc mirum in modum variat, in aliis namque citius, in aliis tardius pristinos ferè

Uteri post
partum
subsidencia.

fere ad limites redit. Quod si verò de eo, quod *ὡς ἦν τὸ πῶλον* contingit, sermo nobis est, id ipsum fieri solet decimo sexto plus minus die, seu, ut rectius loquamur, intra decimum sextum & vigesimum diem, præsertim ubi lochia strenuè fluent, & sanguis è fungosa uteri substantia velut è spongia rursus exprimitur. Id quod confirmat Regn. de Graaf l. c. & Fabricius ita exclamans: *perfecto admirabile est, & humanum ingenium planè superat, tantam Uteri molem tam brevi tempore quindecim nimirum aut viginti dierum spatio tantopere detumescere.* Peculiare namque est, quod Riolanus *Anthrop. l. 6. c. 1.* refert, se dissecuisse Nobilem Matronam, quæ viginti quatuor post partum horis è vivis decesserat, inque ea uterum fere ad naturalem magnitudinem contractum reperisse; Neque ordinarium illud Diemerbrœckii, uteri substantiam aliis sex septemve, aliis quatuordecim dierum spatio pristinam ad duritiem redire pronunciantis; neque illud Henr. à Deventer, qui uterum puerperæ octavo vel nono post partum die tam exiguum & naturaliter constitutum mirabundus deprehendit, ac si puerpera non fuisset. Per octo enim à partu dies, annotante Platero, substantia fermè eadem manet, & cavitas tantum collabatur, postea paulatim illa quoque sensibilibiter minuitur. Id quod etiam Uterus, hanc potissimum ob partem infelicis, infanticidæ superiori anno testatus est; hic enim insigni satis post editum infantem tempore cultro Anatomico subjectus nondum contractus & ad priores angustias redactus fuerat. Quod si verò cuiquam volupe est uteri molem ad bilancem

Uteri pondus.

examinare, adeat Regn. de Graaf l. c. qui in recens natis notavit eundem aliquando ʒj. aliquando ʒiʒ. pependisse, in ventris verò & virginibus jam pubescentibus ejusdem ferè magnitudinis est, & ut plurimum ab ʒj. ad ʒiʒ. ponderat; denique in validioribus, & iis, quæ sæpius pepererunt, aut frequentius Veneri indulgent, major evadit, rarius tamen ʒij. excedit. In statu verò præternaturali uterum XL libras (quod fidem fere superat) ponderasse observavit idem Graafius, cujus historiam ad calcem c. 8. annexuit, & ob eximiam raritatem Ephem. Germ. quoque inseruit *Dec. I. Ann. 1. Obs. 128.*

D

Alias

Alias vel ab aquis, vel à flatibus, vel ab aliis causis multum quoque extenditur hoc viscus, uti varia hac de re observationes hinc inde prostant. Ne autem cui dubium moveat id, quod supra de mole uteri crescente diximus in illis, quæ lunare tributum solvere incipiunt, melioris illustrationis gratia hic addimus, quod, posito etiam, quod inferiùs decidemus, sanguinem menstruum non ex utero fluere, sed ex vagina, fluit tamen illo tempore ad uterum majore in copia quia vasa vaginæ & uteri inferiora ab iisdem ramis propullulant. De uteri extensione duo adhuc notanda sunt, quorum primum est, quod in fundo maxima & magis sensibilis illa sit, quam in ulla alia parte inferiore (nam collo suo aliis partibus arcte alligatur, ita ut eousque dilatari non possit) adeò ut supra laudatus Henr. à Deventer asserere ausit, eum modo ante partum in fundo sexta, octava vel duodecupla (ne dicam decima sexta vel vicesima) parte extensionem reliqui corporis superare. Quo fit ut longitudo pariter ac magnitudo fundi supra ligamenta multum differat in utero paulo ante partum, ab illo post eundem inspecto, id quod ex figura ejus 4. egregie patet. Quæ observatio uti apud alios, quantum quidem scimus, vix occurrit, ita eximium in praxi usum habet. Secundum vero, quod hæc uteri dilatatio nonnunquam tanta sit, ut disrumpatur, idque potissimum in arduis partus laboribus, quam Cl. Veslingius his verbis declarat: *Non infrequenter contingit, ut in angustiore utero, crescente amplo foetu, aut cum eo mola pariter succrescente, peringentes in partu labores, tunc crassa quidem, sed & mollis uteri substantia, cum membranis suis alicubi rumpatur, foetu nunc caput, nunc pedes manusve, qua data via est, in abdomen exerente; nunc toto corpore maternis intestinis incumbente, cui alius, præterquam abdominis dissectione, exitus haud pater.* Cujus rei aliàs non multum obvia similia hinc inde exempla prostant in *Ephem. Germ. D. I. A. II. Obs. 254. & D. II. A. VII. Obs. 10. Salmuth. Cent. I. Obs. 10. & Dolæi Enclyc. Chir. l. 4. c. 4.*

THESIS XII.

Quemadmodum vero in omnibus uteri partibus Divina ^{Substan-} effulget Sapiencia, ita illa ipsa quam maxime elucet ex ^{sia.} admiranda ipsius textura, miraque in gravidis mutatione, de qua nonnulla quoque annotabimus. Inter rariora autem recenseri meretur, quod subdura interdum & quodammodo cartilaginea deprehensa fuit ejus substantia, qualem re- ^{Cartilagi-} fert Cl. Harderus *Apiar. Obs.* 51. & Cnöffelius *Ephem. Germ. D. F.* ^{nea.} *A. IV. & V. Obs.* 57. cujus verba digna sunt, quæ recitentur: *Processimus, ait, ad uterum, qui cum magna admiratione primo totus lapidosus à nobis putabatur, quantitate quidem parvus, sed nimis durus. Tandem vi dissectus, totus uterus cum orificio interiori erat cartilagineus, relicta cavitate interna ad amplitudinem nucis juglandis.* Aliàs uteri compages in mulieribus adeò obscura est, ^{Ex quibus} quemadmodum oculatissimus Malpighius fatetur, ut penè ^{partibus} impossibilem sui indicet resolutionem. Nihilominus Ana- ^{constet ex-} tomix scriptores eandem nobis aliquo modo declarant, dum ^{aminatur,} alii fibrosam & musculosam, uti Cl. Bergerus, alii membranaceam & aliquatenus carnosam, uti Cl. Verheyen, alii vero membranofam & fungosam seu spongiosam, uti Mœbius, alii denique nerveam aut carnosonerveam, uti Drelincurtius illam pronunciarunt. Galenus, Vesalius & Arantius una cum affectis suis uterum ex meris membranis sibi invicem intertextis constructum esse voluerunt, quæ lege naturæ ad foetus incrementum explicentur. Hos sequuntur è Recentioribus omnes illi, iique non pauci, qui tres utero tunicas assignant, extimam nimirum, intimam, & tertiam hisce interjectam. Quæ cum stricte loquendo membrana dici non possit, eam ob causam, quia propriam uteri substantiam, quæ membranosa non est veluti illa ventriculi, vesicæ urinariæ pariter ac felleæ, constituit, malumus stare à partibus Cl. Veslingii & ^{In duas} Diemerbrœckii, nonnisi duas proprie matrici membra- ^{membra-} nas tribuentium, & intermedium contextum carnosum, ^{nas dividi-} quem ex illarum albo exulare volunt. Prima itaque & ^{tur.} exterior communis dicitur, peritonæo, à quo omnia in uni- ^{Prima} ^{communis} ^{fibrosa est} versum viscera abdominis extimam tunicam mutuuntur, ^{origi-}

originem suam debens, sed crassior reliquis à dicto peritonæo enatis, validaque & fibrosa; lubrica etiam est atque lævis, nisi qua sede vasa sanguinea sese insinuant, aut ligamenta foras erumpunt. Riolanus, aliique geminam illam constituunt majoris roboris gratia, quo opus est in dilatatione, atque alteram à peritonæo, alteram vero à vasorum tunicis derivant. Sed membranam, quæ proprie unica est, in plures lamellas dividere in Anatomicorum scholis familiare satis est, utrum vero illud majore cum utilitate, an curiositate fiat, aliis judicandum relinquimus. De illa autem præcipuè notandum est, quod rugosa valde & innumeris plicis æque ac interior donata sit, cum in finem, ut cum propria uteri imprægnati substantia facile sine ullo ruptionis periculo dilatari possit. Id quod etiam videmus in ventriculi, vesicæ urinariæ, aliorumque viscerum tunicis, quæ certo tempore multum extendi solent. Hæc membrana uterum vesicæ, intestino recto, nonnullisque aliis partibus vicinis firmiter annectit, nec non externam ejus faciem undique & undique investit. Sequitur altera, eaque interior à multis tertia, propria uteri, aut nervosa appellata; est autem tenuis, in fundo lævis, ut blande foveat & molliter amplexetur ovulum; in collo vero quam maxime rugosa, fibrosa etiam, & Veslingio porosa dicta, sine dubio quia innumeris pervia foraminulis est ceu vasorum osculis, quæ Marc. Malpighius *Exerc. de uter.* ea, qua illa in ovibus observavit, ratione describit: *Uterus interius membrana quadam ambitur, quæ minima & innumera habet orificia, glutinosum mucosumq; fundentia humorem, quo uterus ipse & vagina perpetuo madent;* qui humor è vesiculis seu glandulis, de quibus supra Thef. 10. egimus, extillat. Hi porro meatus exigui circa illam fundi partem, quæ intestino recto superimposita est, majore in copia occurrunt, hinc sanguinem menstruum ex illis depluere, Spigelius suspicatur. Disseminantur per hanc tunicam myriades vasorum, quæ Ruysch. Thef. Anat. II. p. 56. vermicularia vocat, ideo quod vermium instar eam perreptant, quæque in utero ovillo oculis curiosorum exhibet. Idem denique tanquam peculiare quoddam annotat, quod hæc tunica eo in

Innumeris rugis & plicis donata, uti interior,

Secunda nervosa.

loco,

loeo, quo placenta utero sese applicat, in tumorem paululum attollitur, quemadmodum in brutorum matricibus plures tales protuberantias deprehendimus: item quod primis à conceptione diebus facies ejus villosa sit & inæqualis. Communicat eadem cum interiore vaginæ & tubarum tunicis, atq; interiores uteri parietes efformat, nec non stabiliendis mediæ substantiæ fibris & sensationi procurandæ inservire videtur. Duas hæcæ membranas intercedit media sic dicta, crassa, veluti spongiosa & fungosa substantia variis fibris interpositis stipata, hincque musculosa à multis, ab aliis contextus carnosus vocata, quas eum in finem habet, ut sese contrahere & præsertim tempore partus foetum aliaque expellere valeat, tota insuper textura majus inde robur nanciscatur; quemadmodum spongiosam ideo substantiam obtinuit, ut veluti sponsia insignem sanguinis copiam imbibere, sicque eximiam in molem extendi possit. Gaudet autem triplicis generis fibris, rectis nimirum, transversis & obliquis, quarum Plazzonus l.c. c.7. & Cl. Berger. de nat. human. l.2. c.1. mentionem faciunt; mediantibus hisce omnem in sensum extenditur & contrahitur. Sæpius jam allegatus Henr. à Deventer l.c. c.4. hanc uteri fabricam eleganter describit his verbis: *Compositus est (uterus) ex innumerabili multitudine fibrarum vasculorum, venis scilicet, arteriis, nervulis, vasculisq; lymphaticis, interpositis particulis musculosis, quæ omnia scite contexta, commixta & coadunata isthoc mirabile corpus constituunt.* Marc. Malpighius vero fibrarum structuram paulo accuratius depicturus: *exterioris, ait, fibræ carneæ in fasciculos coagmentata & reticulariter implicata uteri structuram componunt, ita ut interior etiam ipsius moles sit lacertorum congeries, & complexus.* Inter exaratas, pergit, *fibras carneas, copiosæ extenduntur pellicula, seu molles tunica, supra quas ampli sinus fere innumeri, vasorum instar in longum excurrunt &c.* Quam carnosam uteri substantiam quoque Diemerbrœck in cadavere puerperæ decem, & D. Mery in alius quatuor post partum horis mortuæ demonstravit. vid. Hist. Acad. Reg. Scient. 1706. p. 27. & nos pariter anno superiori in infanticida ex parte adhuc vidimus.

Contextus spongiosus & fungosus

ex triplici fibrarum serie intertextus.

Descriptio uteri Dn. Deventer.

Malpighii.

THESIS XIII.

*Uteri
crassities.*

*Virgini-
bus den-
sior est
quam gra-
vidis.*

Uterus prægnantium uti in genere differt ab illo, qui actu non continet vel nunquam aluit foetum, ita idipsum potissimum verum est de ejus substantia & crassitie. In virginibus namque albicans magis est, compactus atque nerveus, substantia densa & solidissima instructus, cum è contrario in gravidis & crescente foetu sensim spongiosus, laxior, atque mollior evadat, id quod in causa est, ut in hoc omnia melius atque distinctius quam in illo conspectui sese sistant. Sed crassior simul redditur, & multum intumescit, eoque magis, quo sæpius mulier concepit, uti etiam in iis, in quibus menses vel imminet, vel actu fluunt. Crassissimus vero est circa orificium internum, quod angustum admodum conspicitur. Sic Malpighius in sectionibus mulierum vel à partu, vel circa septimum gravitationis mensem defunctorum matricem crassitie digiti latitudinem, & Isbr. Diemerbrœck postremis gestationis mensibus pollicis, & nonnunquam duorum digitorum crassitiem adæquare deprehenderunt, id quod Sylvius & Riolaus in muliere termino partus proxima suo quoque calculo confirmant; Ut & D. Mery, qui Hist. Acad. Reg. Scient. An. 1707. p. 27. testatur, se in puerpera quatuor post partum horis mortua uterum octo linearum crassitie præditum vidisse. conf. Ruysch. Thes. Anat. VI. Tab. 4. fig. 1. Servat itaque uterus eandem crassitiem, imo majorem acquirit in gravidis, sed non servat eandem soliditatem. Quod vero uterus, quem majorem sensim in molem, & non raro in stupendam excrescere supra jam diximus, hoc ipso non attenuetur, sed potius magis crassescat, sanæ rationi, & regulis Physicorum è diametro contrarium esse videtur. Siquidem secundum ordinarias naturæ leges corpora non in Macrocosmo solum, sed etiam in Microcosmo, de quo potissimum loquimur, reperiunda eò magis attenuari solent, quo magis præcipue à corpore intus incluso dilatantur. Sic e. gr. ventriculus & vesica urinaria, ubi vel ab esculentis & potulentis nimia in copia ingestis, vel etiam à magna lotii quantitate nimium extenduntur, ad papyraceam, ut ita dicam, tenuitatem aliquando

do accedunt. Et hinc etiam enata est quaestio maximo cum animorum fervore in Anatomicorum scholis agitata, Utrum nimirum uterus, dum toto graviditatis tempore ab hospite intus incluso & quotidie crescente expanditur, majorem crassitiam, an vero tenuitatem acquirat, magno scriptorum numero ab una, magno etiam ab altera parte stantibus? Inter illos, qui uterum attenuari contendunt, agmen facile ducit Fr. Mauriceau, dum *tr. des malad. des femm. gross. c. 4. de la matr.* hunc in modum loquitur: *Presque tous les fameux Anatomistes, & une infinité d'autres Auteurs nous assurent, que la matrice (par un miracle de la nature, qui est admirable par dessus tous les autres) devient d'autant plus epaisse, qu'elle s'étend & se dilate, depuis le jour de la conception jusques au tems de l'accouchement: mais je n'étonne, que Dulaurens, Riolan & Bartholin, ces précieux flambeaux de l'anatomie, ayent eux-mêmes eu si peu de lumieres en cette occasion, que de n'avoir pas reconnu une si grande fausseté, qu'il nous ont débité à l'exemple de plusieurs autres, qui les ont précédé. Et mox pergit: Tous ceux qui prendront la peine d'examiner la chose, comme j'ay fait, remarqueront aisement le contraire: car il est tres certain, que plus la matrice se dilate dans la grossesse, plus elle devient mince & deliée.* Id quod porro probatum it ex Galeno *de dissect. vulv. c. 8. & l. 14. c. 14. de us. part.* aliisque hujus sententiae Patronis, qui ibidem videri poterunt. Quorum in castra quoque transit praeter Galenum & Vesalium Falcoburgius, perhibente Blas. *not. ad Vesling.* qui tenuiorem revera uterum fieri censet, saepiusque se id observasse attestatur, sed eum videri crassiolem, quod hepar uterinum ei arctissime connascatur. Ab adversa hujus opinionis parte militantium antesignanus facile est Henr. à Deventer qui *nov. lum. art. obstetr. c. 8.* postquam D. Mauriceau rationes aequè ac analogias vel à vesica, vel à globo cereo, vel etiam ab animalium brutorum vulvis desumptas refutaverat, summo cum fervore pro hac tanquam pro aris & focis pugnat, convictus multiplici & saepius repetita experientia non in defunctis solum, sed & viventibus facta, quae eandem in utero crassitiam modo majorem modo paululum minorem vidit, & semper vidit,

Utrum graviditatis tempore crassetur?

Attenuationem contendit Mauriceau & alii.

Quam tamen negat Deventer.

vidit, & nunquam, uti testatur, contrarium vidit. Idem facilitatem æque ac possibilitatem, si ita loqui licet, quam uterus, ut se extendat, habet, c. 9. multis probare laborat. Cui sententiæ pariter addicti jam olim in Veterum scholis erant multi non infimi subsellii Viri, quorum catalogum nectit Barthol. Anat. l. 1. c. 28. Bohn. Cir. Anat. prog. 3. & Mæb. Phys. Med. c. 20. Phænomeni hujus adeo insoliti rationem ex parte reddit Plazzon. l. c. c. 7. l. 2. nempe quod uterus gestationis tempore ideò augetur, quia major tunc alimenti copia ad illum amandatur, & quo majora fœtus incrementa capit, eo major quantitas affluit, quam uterus veluti spongia faciliè imbibit, sicque intumescit. Dum autem nos huic quoque opinioni favemus, nemo credat, nos probare velle, hanc partem tantundem crassescere, quantum extenditur, hoc enim posito crassitiem enormem indueret, sed solum persuasum nobis est, illam crassiolem potius quam tenuiorem evadere. Qua in re determinanda nobis placent Bohnnii verba Circ. Anat. l. c. ita loquentis: *Quando crassescere in gravidis dicitur uteri substantia, haud alio sensu hoc fit, quasi hæc, quæ in non prægnante pollicis transverso crassitie accedit, in gestante ultra hunc tumeat. Quod si vero crassities hæc cum circumferentia & amplitudine, qua uterus prægnantis ultimis mensibus gaudet, comparetur, illa revera mirum in modum aucta dici debet.* Sed considerationi huic non ulterius immorabimur, dicimus tantum, quod in hac uteri intumescencia Benignissimi Creatoris Sapientia adeò illucescat, ut istum mentis compotem non esse necesse sit, qui venerabundus eandem non admiretur.

T H E S I S X I V.

Ligamenta
uteri.

Lata.

Ligamenta, de quibus paulo inferius nos acturos esse supra Thef. 6. polliciti sumus, porro consideranda veniunt, quorum quatuor consentiente autopsia ab Anatomicis enumerantur, nempe duo superiora & totidem inferiora. Illa etiam lata dicuntur, & nil aliud sunt quam expansiones membranaceæ, laxæ & molles (hinc in gravidis facile cedunt) fibris tamen carneis satis robustis intertextæ, unde Vesalius & Archangelus

eas

eas pro musculis, quamvis judicante Graafio, minus recte ven-
 ditant. Has Aretæus ob figuræ similitudinem vespertilio-
 num alis assimilat. Oriuntur autem potissimum à superna
 uteri parte eo in loco, quo ovaria muliebria & tubæ Fallopi-
 anæ illi adnascuntur, & quidem à peritonæo illic reduplicato, ute-
 rumque mesenterio, ossibus Ilii, ut nonnulli volunt, aliisque
 partibus vicinis annectunt, imo etiam dicta ovaria tubasque
 sibi invicem alligant. Perreptant eadem vasa copiosa à sper-
 maticis propullulantia & ad matricis fundum properantia.
 Inferiorum duo quoque sunt (quamvis Cl. Ruyschius *Thef. Rotunda.*
Anat. IV. n. 98. sed nonnisi semel, tria viderit) rotunda aut
 teretia appellata, utero propria, quæ longitudine plus minus
 spithamam æquant, & figura sua lumbricos aliquo modo refe-
 runt. Oriuntur autem ordinarie à lateribus fundi uterini, ea
 sede, qua tubæ ipsi Fallopiæ committuntur (nam in impræ-
 gnatis fundo non annexa sed inferius locata esse videntur, quia
 uterus supra illa duplo vel triplo, ut supra jam diximus, major
 evadit) & prope exortum latiora, quo magis ab utero recedunt,
 eo magis angustantur, atque ubi peritonæum & musculos
 abdominis perforarunt, oblique ad inguina descendunt, &
 postea sparsis per eorum pinguedinem filamentis pluribus in
 formam pedis anserini sese expandentibus prope clitoridem
 evanescent. Hinc quia hæc ligamenta, æque ac in Viris vasa
 spermatica processus peritonæi extra abdomen comitatur, se-
 quior etiam sexus dilatato illo aut rupto herniis inguinalibus,
 quamvis rarius, obnoxius est. Falsum itaque est, illa supra
 pubis ossa duos in ramos dispesci, horumque alterutrum per
 femoris musculos & membranam usque ad genu excurrere, uti
 Marchettis atque Spigelius sibi imaginati sunt, imo ad pedum
 inferiora exporrigi, veluti quidam somniavit. Quemadmo-
 dum etiam Spigelii, Cl. van Horne, Riolani, aliorumque
 assertio de eorum cavitate avtopsiæ contraria est, quamvis
 hic Encheirid. Anat. audacter pro more jactitet, se pri-
 mum hanc cavitatem & novum usum, de quo mox dicemus,
 deprehendisse. A qua cavitate varii porro errores promana-
 runt, nempe modo memoratorum Dn. de Marchettis & Adr.

Spigeliū, quorum ille sanguine, hic vero semine referta eadem statuit; aliorumque, qui eo progressi sunt, ut somniant, illa non simplicis tantum ligamenti munere defungi, sed vel semen muliebrem vel varios humores excrementitios aut ad glandulas inguinales, aut ad partes genitales externas deponere. Quorsum etiam Vesalii & Fallopii opinio, externam & subrubram ejus partem pro musculis cremasteribus in sequiore sexu venditantium pertinet, quorum beneficio uterus ordinarie sursum deorsumque moveatur aut saltem firmetur. Quæ tamen omnia Regn. de Graaf l. c. c. 10. sordidè refutat. Cavitatem autem horum ligamentorū fere nihil aliud esse præter minutissimas arteriolas, peculiari involuero donatas, ut extra abdomen eo securius pergere possint, majori cum fundamento adstruit Joh. Swammerdam. *de uter. mul. fabr.* Componuntur potius hæ partes è duplici membrana, quarum interior omnis generis vasis instructa est, & à Graafio Tab. VII. æque ac exterior oculis exhibetur. Præterea à Bartholino *in Act. Hafn. Vol. II. Obs 88.* fibræ carnosæ & motrices in illa annotantur. Usus horum ligamentorum est, Uterum sua in sede detinere, & quidem superiorum, ne ad inferiora prolabatur, quamvis, si dicendum quod res est, infirma nimis sint hæc vincula, ita ut verosimile vix videatur, illa descensum uterū impedire posse. Fulciunt potius vasa ejus superiora, & testes muliebres æque ac tubas Fallopianas vel cum se invicem vel cum matrice committunt. Inferiora vero uterum partibus anterioribus infernisque laxè devinciunt, eumque rectum tenent, caventque præterea, ne in gravidis aut nimis superiora versus feratur, aut multum in hoc vel illud latus ille inclinet. Quibus Henr. à Deventer l. c. alium usum addit, nimirum ut ligamenta in genere uterum post partum mediante contractione pristinum in locum situmque restituant; porro alium Dionis *Anat. S. II. Demonstr. 4.* cujus longam deductionem & explicationem silentio præterimus.

Uterus.

T H E S I S X V.

Oberratio
Uteri.

Quod si itaque uterus veluti furibundum quoddam animal ad quatuor catenas, uti Drelincurtius append. de utero loqui-

loquitur, alligatur, non immerito quæritur, an hinc inde in corpore moveri & oberrare possit? Possemus quidem affirmantium sententiam ad aniles statim fabulas ablegare, nisi juniores etiam mulierculæ eam confirmarent, dicentes, se per-sentiscere, quod globi instar convolutus ad fauces ascendat, quo sensu proprio & interiore adeo convictæ sunt, ut succenseant illis, qui contrarium ipsis demonstrare laborant. Sed sexui fœminino, utpote qui facile decipitur, neque partium structuram atque situm novit, condonandum id esset, nisi magni nominis Viri huic opinioni subscriberent. Sic Plato olim in Timæo & Aretæus l. 2. Acut. c. II. uterum animal dixerunt in animali facultate locomotiva præditum; nec non antiquissimus artis nostræ conditor Hippocrates in libris suis *de natura muliebri*, tum aliis *de morbis mulierum*, mentionem hujus oberrationis fecit, dum uteros ad hepar, præcordia, ad stomachum, ad caput converti atque pedes labi pronunciat. Inde tamen nondum concludi posset Ipsum intellexisse veram atque genuinam uteri oberrationem, sed per decubitus ad partes, opinante Cæsalpino, aut consensum tantum aliquem uteri cum illis partibus intelligere voluisse, & re vera non ita absurdus credi posset Hippocrates, ut in ipsum caput & pedes ascendere & delabi uterum existimaret, nisi alia loca nimis clara essent & tanquam pilas *ἀπὸν ὀφθαλμῶν* uteros in ventre discurrere scriberet; hinc si verum fateri volumus, negare non possumus, fuisse omnino Hippocrati persuasum, in inferiori saltem ventre illum quaqua versum moveri. Aut statuendum est, illum esse locutum ex opinione vulgi & fœminarum ita sentientium, uti medici interdum facere solent, quod & Aretæo, Fernelio, Laurentio, Spigelio, qui persuasionibus muliercularum nimium tribuerunt, accidit, uti id ipsissima Fernelii verba l. 6. *Pathol. c. 16.* declarant; *se enim, inquit, egrotarum mulierum, modo querimonis, modo precibus adductum, hunc sæpe tactu deprehendisse instar globi cujusdam in ventriculum efferi, eumque graviter opprimere.* Ab horum partibus etiam stare Virum magni nominis Adr. Spigelium ex ipsius verbis patet, quæ ita se habent: *Quamvis dubi-*

tatum sit à nonnullis de hac re nostro seculo, quibus res visæ fuit risse potius quam fide digna, merito tamen ridendi illi ipsi sunt potius, ut qui neq; in Anatomicis, neq; in rerum natura quidquam experientie habeant. Re vera enim multiplicem loci mutationem non tantum in iis, quæ utero non gerunt, sed & in ipsis gravidis sæpe numero animadverti, ut vel propterea censeam non frustra Doctissimum Hippocratem in libris de mulierum morbis tam crebram hujus mutationis mentionem fecisse: Nec Plato certe, quem divinum vulgo appellant, uterum frustra appellat animal vagabundum ac generandi avidum, quod passim per corpus oberrat, & meatus aëris intercludit. Quos denso agmine sequuntur Pinæus Not. Virgin. l. 1. c. 9. Plazzon. partib. gener. l. 2. c. 7. Dn. de Marchettis Anat. c. 7. Bartholin. l. 1. c. 28. alii- que plures. Contra quos Galenus hac de re l. 6. de loc. affect. c. 5. elegantissime disputans ad Anatomiam provocat, & quæ uterum ita errare per corpus asserunt, ignorare ea, quæ per dissectiones apparent, scribit, & aliquem quidem uteri levem motum concedit, non autem talem, qui ad ventriculum & fauces usque pertingat. Cujus vestigia premit Langius l. 1. Ep. medic. 23. Riolanus Encheirid Anat l. 2. c. 38. Diemerbrœck. Anat. l. 1. c. 24. qui multis rationibus stabilit, uterum per corpus hinc inde discurre non posse. Willisius item de mot. convulsiv. c. 10. Præ aliis vero id facit Pechlinus l. 1. obs. 20. ubi ait: *De utero muliercularum fabula est, eum locum suum mutare, descendere, ascendere, inflecti in latus modo sinistrum, nunc dextrum, nunc flatulento spiritu turgidum palpitare, viviq; animalis præbere speciem, nunc ab aquis propelli in alias atq; alias partes.* Et imprimis Regn. de Graaf. l. c. c. 10. qui simul explicat, symptomata huic uteri oberrationi adscripta à flatibus (vel à vaporibus etiam) dependere. Quod si totam hanc rem æqual lance examinamus, atque avtophiam quoque Anatomicam consulimus, non omnem quidem utero motum ad latera denegari posse certum est, laxa enim sunt ipsius ligamenta & facile obsequuntur ceduntque; interim tamen concipi non potest, qua ratione hæc pars ruptis vinculis, intestinis, item pulmonibus & corde ad latera propulsis, imò diaphragmate perforato & fractis superna parte thoracis munimentis ad fauces ruere possit. conf. Rosin. Lentilii Misc. Med.

Pract. l. 3. p. 286. Hinc nonnulli media quasi via incedere conati uterum ad fauces aut diaphragma ascendere negant quidem, interim tamen non omnem illi motum denegant, ad quos referri meretur Henr. à Deventer qui uterum, in gravidis præsertim, non raro ad latus declinare & nutare contendit, imò asserere non dubitat, quod data una gravidarum uterum super pelvim rectum gestante, decem vicissim inveniantur, quibus hoc vel illo modo plus minus sit obliquatus. Et Frid. Ruyschius, qui pari modo matricem non in partu solum, sed etiam post eundem summopere moveri, nec non ad hoc vel illud latus retrahi vel torqueri confirmat. *Obs. Anatom. Chir. 88. & 93.* Quorum sententiæ & nos subscribimus.

Licet aliquo modo moveatur.

T H E S I S X V I.

Composita hac lite, atque utero ad quietem redacto nova sese offert difficultas de ejus in sinum pudoris prolapsu. Circa quem in diversissimas rursus sententias abeunt Scriptores, aliis eundem prorsus negantibus, vel saltem rarissime contingere statuentibus, aliis è contrario istum omni conatu asserentibus. Illorum antesignanus est Theodor. Kerkringius, qui, ut Diemerbrœckii ore loquamur, super ea re *Obs. Anat. 20.* phalerato sarcasmo nimis false invehitur in Andr. Laurentium & Bartholinum, quasi illi hac de re admodum malè judicassent, dicitque laxitatem quandam colli, quæ extra pudendum prominet, hæc ludibria facere. Cui opinioni quoque subscribit Valentini *in epist. de nov. matr. anat. p. 16.* & Car. Musitanus, *tr. de tumor. c. 66.* credens illos, qui hunc prolapsum statuunt oculos glaucomate obfuscatos habuisse, hincque non mirum esse, si quid pro quo, vel pro cetera cancrum aspexerint; aspexerunt namque aliquid rugosi & membranacei ab interiore colli uterini parte versus pudendum propendere, quod vana spe delusi pro utero acceperunt, & adhuc habent. Pergit idem; jaëtabundi authores uteros prolapsos se restituisse gloriantur. Putarunt per relaxationem aut ruptionem uterum è sua sede inverti, non aliter ac tibiale invertitur. Ammannus item *Paranes. p. 144.* *Ephem.*

Prolapsus.

De eo diversæ opinionones.

Gallot. Ann. 1684. Quibus assentitur Ol. van Horne *Micro-techn.* f. 2. p. 1. §. 28. *cujus verba huc apponi merentur; Circa uteri, inquit ille, procidentiam hoc monendum habeo, vix ac ne vix quidem, imo omnino non contingere posse, ut uteri corpus propendat extra vulvam: atq; proinde non adeo frequentem esse hunc affectum, ac vulgo creditur; ceterum decipiuntur obstetrices, & cum iis magna pars medicorum, (quod etiam confirmat Roonhufius Chirurgus Amstelodamensis in suis observat.) à vagina rugosa uteri, quæ post difficilem partum, aut etiam ab imperita obstetrice, à subjectis partibus avulsa, accedente pituitosorum humorum affluxu ita extenditur (quod in palpebra inferiore sæpè contingere videmus) atq; in tantum sæpè augetur hoc malum, ut extra vulvam pendula vagina imitetur vasculum aliquod pyriforme: nam quo major est prolapsus, eo radix ipsius angustior fit: ac proinde cum ob gangrenam abscindere eam cogimur, parvo admodum periculo idem fit. Eorum verò, qui procidentiam uteri affirmant, & ratione æque ac experientia stabilire laborant, tantus est numerus, ut, si multitudo sententiæ patrocinium pareret, de hujus veritate dubitari nullo modo deberet. Ut è multis patronis nonnullos allegemus Hildanus *Cent. 4. obs 60. & seqq.* tria veri uteri prolapsus exemplo recenset. Item Diemerbrœck *l. 1. Anat. c. 24.* ipsemet in concubina Satrapæ Leerdamensis uterum ad duorum digitorum latitudinem è sinu propendere vidit, quem ipse manibus contrectavit, convenienteque instrumento versus interiora in suum locum retrusit. Quibus addi meretur Salmuth. *Cent. 1. Obs. 77.* Platerus *L. III. p. m 760. & seqq.* Dn. de Marchettis *Anat. c. 7.* Stalpart van der Wiel *Cent. 1. Obs. 67. & 69.* qui ibidem integrum patronorum hujus procidentiae catalogum nobis exhibet, æque ac Job à Meckem *Obs. Med. Chir. c. 54.* Item Barthol. *Cent. IV. Obs. 2.* Dionis *Oper. Chir. Demonstr. 3.* Verduc. *Oper. Chir. c. 36.* Mauriceau *tr. des mal. des femm. gross. l. 1. c. 22.* Soling. *Embryulc. c. 16.* Vesling. *Anat. c. 7.* & Blasius in *Not. ad hunc locum.* Porro Graafius *L. c. c. 10.* Deventer *l. 1. c. 4. & 9.* Henr. à Mœnichen *Obs. 4.* *Ephem. Germ. Dec. Ann. 5. Obs. 68, Ann. 6. Obs. 91. & Ann 9. Obs. 149.* Quorum agmen claudat Frid. Ruyfchius, qui partim *Thef. Anat. VI. num.**

63. partim etiam *Observ. Anat. Chir.* I. 7. 9. 24. 25. verum uteri prolapsum, & quidem enormis magnitudinis nobis exhibet. Idem porro non raro etiam hoc viscus post graves parturientium nisus inverti docet *Obs.* 10. & 26. & *Barbette Chir.* c. 8. Et quorsum tandem prolaberemur & ipsi, si omnes hac de re Authores recitare vellemus. Quibus certe *Virus*, pergit supra allegatus *Diemerbroeck*, multisq; aliis, qui illud ipsum testati sunt non fuerunt cucurbitina capita, nec oculi tanto glaucomate obsuscitati, ut prolapsum uterum non cognoscerent. Jam quod totam hanc controversiam attinet, non negamus dari etiam falsum uteri prolapsum, dum varia corpora alia e. gr. excrescentiæ carneæ talem descensum mentiuntur. Qua in re notatu quam maxime digna est *Theod. Kerkringii Observ.* 53. qui intererat sectioni mulieris passione hysterica defunctæ, in qua uterus, à cujus procidentia malum derivabant Medici, exsectus creditus post mortem debito in loco repertus est non sine adstantium risu, ita ut loco uteri excrescentia quædam carnea extirpata fuerit. Simile exemplum refert *Barthol. Cent. II. Hist.* 58. & *Ephem. Germ. Dec. I. Ann. 2. Obs.* 79. In primis vero vagina uteri non raro talem procidentiam præ se fert, uti *Job à Meckern Obs. Med. Chir.* multis probat, quod uterus post extirpationem ex opinione multorum administratam nihilominus post mortem salvus & integer in corpore visus fuerit. conf. *David van der Becke Diss. de' procid. Uter.* & *Hoffmanni Obs.* 181. *Ephem. Germ. Dec. II. Ann. 10.* E quibus jam aliquo modo patet, quid sentiendum sit de decantata adeo uteri exsectione, de qua non rara hinc inde exempla prostant apud *Carpum Isag. Anat. Paræum l. 23. c. 41.* *Riolan. anthrop. l. 2. c. 34.* *Ephem. Germ. Dec. I. Ann. 6. & 7. obs.* 73. *Dec. II. Ann. 5. Obs.* 150. & *Ann. 7. Obs.* 54. & *Ann. 9. Obs.* 94. impr. apud *Graafium l. c. c. 10.* Pertinet sane hæc operatio, quemadmodum etiam illa lienis & partus Cæsarei, ad classem istarum, de quibus in *Theoria* ultro citroque facile disputatur, ubi vero ad rem & praxin devenitur, plerumque præstat τὸ ἀπέχειν. Siquidem tanta vasorum copia hoc viscus perreptat, ut ejus abscissio si non lethalis, periculosissima tamen existat. Quam non-

Nostra
sententia.

nonnulli nihilominus adeo extollunt, ut aliis persuadere velint, foeminas post illam adhucdum generasse, id quod factum impossibile & creditu ridiculum est, sed accipientes vaginam uteri pro ipso utero erraverunt, uti bene concludit Henr. à Deventer *l. c. c. 4.* Ita ut illi decipiantur, qui corpus quodvis extra pudenda muliebria prominens verum uterum esse sibi aliisque persuadent. Interim tamen qui omnem uteri prolapsum genuinum impossibilem asserunt, æque errare videntur, licet talis descensus adeo frequenter, uti communiter ferunt, non contingat. Concludendum itaque est, sapius vaginam tantum, interdum etiam uteri corpus situm suum mutare, & quidem duplici modo, vel descendendo saltem, & leviter intra pudenda prominendo; vel præcipitando ad extra & propendendo, quod quia cum totali matricis & colli inversione contingit, inversionis nomine venire solet. Quam in re consentientem habemus Pechlinum *l. i. Obs. 20.* Quam situs mutationem ut plurimum à ligamentorum extensione aut relaxatione dependere constat, & hydropicis præ aliis familiarem esse docet Barthol. Aët. Hafn. *Vol. II. Obs. 44.*

T H E S I S X V I I .

Vasa uteri

Sunt duplicis generis.

Quibus jam examinatis, ad vasa, quibus uterus luxuriat, progredimur. Et quod primo loco illa, quæ sanguine hanc partem irrigant, attinet, sunt ea numerosissima, & duplicis generis, dum venæ arteriis ubique sociantur. Dirimuntur utraque, annotante Cl. Verheyen, in superiora & inferiora. Ista à ramis spermaticis, vulgo, sed improprie præparantibus dictis descendunt, in quibus notabilis est triplex divaricatio ad ovaria, ad tubas Fallopianas, & ad uterum, qui ultimus divisionis ramus primarius est, atque amplitudine æque ac progressu quam maxime insignis, & à Dn. Mauriceau *Prol. c. I.* in tres iterum furculos subdividitur. Inferiora ab hypogastricis, quæ iliacorum propagines sunt, propullulant, atque ramis conspicuis latera vaginæ salutant, indeque antrorsum, retrorsum, sursum, atque deorsum per uterum quam maxime exspatiantur. Quidam ab hæmorrhoidalibus etiam nonnulla derivant, quæ ta-

men

men non nisi circa vaginam hærentia uterum vix attingunt. Horum autem vasorum decursus notatu quam maxime dignus est, ductu namque admodum flexuoso & quasi serpentino feruntur, atque capreolorum vitium instar inflexa & intorta sunt, sibi invicem præterea ita implicita & intertexta conspiciuntur, ut, nisi flatu aut liquore colorato ea repleveris, non facile inter se distingui possint, quæ omnia Joh. Swammerdam & Regn. de Graaf eleganti figura depingi curarunt. Uti etiam multiplices eorum anastomoses in gravidis potissimum conspicuæ, quæ facile in oculos incurrunt, ubi major quidam venarum ramus flatu distenditur; hoc enim facto, omnes intumescunt. Dum autem de anastomosis sermo nobis est, istas non tam intellectas volumus de venis cum arteriis, quas tamen Gualt. Needham *disq. de form. fæt.* licet oculis non pateant, valde probabiles agnoscit, quam illas vasorum unius generis, nempe venarum cum venis & arteriarum cum arteriis, quales in toto corporis habitu occurrunt, & præcipue ubi provida natura sedulo prospicere voluit, ne forte sanguis suo in motu turbetur aut impediatur, uti id in cerebri & mesenterii vasculis observamus. Neq; tantum venarum oscula in alias ejusdem lateris venas hiant, sed insuper in illas oppositi aperiuntur, ita ut animali vivente sanguis, & postea flatus sine ullo impedimento transmeare possit, & dextræ pariter ac sinistræ inflentur atque repleantur. Notabilis quoque est anastomosis arteriæ hypogastricæ ascendentis per latera colli & arteriæ spermaticæ descendentis. De venis hisce porro bene annotavit Galenus *comm. ad part. 2. l. 6. epid. s. 1.* quod, uti ordinarie numero æque atque capacitate arterias superant, ita illæ matricis præ aliis reliquarum partium numerosæ & amplæ sint. Idque potissimum in prægnantibus in quibus pariter ac arteriæ statim à conceptionis tempore non tantum in longitudinem extenduntur, sed etiam ob majorem humorum affluxum continuo ampliantur & dilatantur, eoque magis, quo major grandiorque una cum utero foetus evadit, ita ut ultimis gestationis mensibus duplo vel triplo, imo decuplo majores appareant, atque tandem tota quanta varicosa reddantur, id

eorum ductus

& anastomoses.

Quid sentiendum sit de illis.

quod multorum liberorum matribus post frequentiores partus
 accidere soleat, docente Riolano l. c. conf. Corn. Consentini
 prog. 5. Hinc fidem facile merentur Observationes Gualt.
 Needham. l. c. & Riolan. *Anthrop. l. 6. c. 1.* quorum ille hæc va-
 sa, præcipue autem venas sanguine adeo turgidas, ut digitum
 facile admiserint, & hic emulgentibus venis ferme æquales vi-
 dit. Idem porro in gravida quinque mensium supplicio
 interemta minimi digiti crassitiem vasa spermatica æquasse
 apprehendit. Quæ mira vasorum intumescencia & inflatio
 foetu in lucem edito una cum utero subsidente decrescit,
 dum sanguis ex iis per lochiorum fluxum paulatim evacua-
 tur, neque postea tanta in copia eo devehitur, donec ad pri-
 stinum statum hi canales redierint. Jam quod eorum per
 ipsam uteri texturam decursum attinet, negat quidem Rio-
 lanus illas per ejus substantiam venas discurrere, quia tota
 spongiosa est ac fistulosa, sed falli eum aliosque autopsia &
 Blasius *not. ad Vesling.* demonstrant. Certum namque est,
 quod, si membranaceum matricis tegmen, tunica nempe ex-
 terior, dematur, invenientur arteriæ per interiorem paulatim
 repere, donec ad intimam fere uteri superficiem pertingant.
 Marc. Malpighius, qui in indagando horum vasorum progressu
 non parum laboravit, eorum varias in *dissert. de utero* produ-
 ctiones exhibet, dum alia interiori intra fibras carneas latere,
 uterumque ingressa rete quoddam elegans efformare docet,
 alia vero ex uteri substantia rursus emergere asserit; diversæ
 magnitudinis & capacitatis, ut modo stylum vix admittant,
 modo auricularis digiti latitudinem æquent, modo etiam,
 præsertim interiora, ita gracilescent, ut quasi inconspicua
 reddantur. diversæ itidem figuræ existunt hæc vasa, nam licet
 tubulosa sint & continuato tramite ferantur, ab ambiente ta-
 men involucro atque interiori structura varie deturbantur,
 ita ut multiplices formas acquirant. Pertingunt itaque vasa ad
 fundi cavitatem, non hiant tamen nec aperiuntur in eandem
 nisi illo tempore, quo fluxum menstruum patiuntur aut con-
 ceperunt mulieres, aut etiam brevi post partum, adeoque eò
 pertingere non videntur, quamdiu non reserantur, uti testatur

Non hiant
 nisi tem-
 pore fluxus
 menstrui
 aut conce-
 ptionis vel
 post par-
 tum,

Bartho-

Bartholinus *Cent. III. Epist. 10.* sic etiam Dn. Mery in fœmina quatuor post enixum fœtum horis mortua vasorum oscula manifeste hiantia vidit *Hist. Acad. Reg. Scient. Ann. 1706. p. 27.* Quando autem non hiant, oculis sese non sistunt, neque artificio detegi possunt, quia tenuis etiam liquor, qualis atramentum est, siphone iisdem injectus extremos vasorum capillariorum fines non subit. Methodum vero, qua dicta vascula aliquo modo in conspectum veniunt, ostendit idem Malpighius l.c. Usus hæc vasa generalem eundem habent, quem in aliis corporis partibus; arteriæ namque, dilectum natura filium, sanguinem ad uterum pro ejus alimento advehunt, venæ eundem à nutritione residuum ad cor revehunt. Circa quem tamen in specie notandum est, quod non utero solum, sed & ejus incolæ, nimirum fœtui, certo tempore prospiciant, quem in finem in gravidis multo major succi hujus alimentarii quantitas per arteriarum furculos ad has partes à natura amandatur, unde venas pariter ac arterias in iisdem mirum in modum turgere supra diximus. Qua ratione autem id fiat Gualt. Needham *disq. de form. fœt.* prolixè ostendit.

T H E S I S X V I I I .

Antequam ad examen reliquorum vasorum pergimus, *An san-* delibanda quæstio est de sanguine menstruo, an nimirum *il-* *guis men-* le ex uteri vasis evacuetur? In limine autem statim mone- *struus ex* mus, nos varias de ejus causis lites nullo modo nostras face- *uteri vasis* re, neque immorari velle disquisitioni, utrum lunare hoc *erumpat.* tributum ab ipsa luna, an vero fermento quodam peculiari, an denique à speciali quadam malignitate sanguinis ideo repurgandi dependeat, cum Franc. Bayle *pecul. diff. de causis flux. menstr. mul.* prolixè hanc controversiam tractaverit, atque è Recentioribus nullus facile sit, qui non persuasum sibi habeat, hanc sanguinis portionem, qua certo tempore nutrirì debet embryo, extra imprægnationis statum in corpore mulieris abundare, unde etiam eo ætatis anno, quo ad concipiendum habiles evadunt, ordinaria naturæ lege erumpere incipiunt, & quo ineptæ rursus fiunt, iterum cessant. Ad

quæstionem ipsam potius accedimus, in qua decidenda va-
 riant Scriptores. Inter illos enim nonnulli eandem deter-
 minare non ausi in dubio relinquunt, uti *Mercurialis Prat.
 Pisan. de gener. & Taury tr. de la nourrit. du fœtus.* Alii vero
 ex ipso utero hunc humorem effluere contendunt, quorum
 classi adscribendus est *Andr. Vesalius, Adr. Spigelius, Roder. à
 Castro, Petr. Dionis Anat. S. 2. Dem. 4. & Dn. de Littere Mem.
 Acad. Reg. Scient. 1702.* Quorum vestigia ut premeret *Joh.
 Bapt. Morgagnus*, repetitæ observationes eum compulerunt.
 Observavit namque, uti in *Advers. Anat. pag. 38.* testatur, tam in
 virginibus quam mulieribus vel in ipso sanguinis profluvio,
 vel statim post illud demortuis, neque ex vagina uteri, neque
 ex ejus cervice aliquid humoris prodiisse, sed potius ex utero,
 cujus fundus maculis sanguineis distinctus erat, quæ vel levi-
 ter compressæ guttulas cruentas plorabant. Quibus porro ad-
 stipulatur *Frid. Ruyfchius Thes. Anat. IV. num. 98.* qui in utero
 mulieris menstruata copiosum cruorem coagulatum reperit,
 nec non *Graafius*, qui menstruam eluviem naturaliter per ute-
 rum expurgari rationibus & experimentis comprobat, & non
 per vaginam aliasque partes, per quas perperam ejus flu-
 xum derivari quidam autumant. Argumenta horum con-
 gessit *Cl. Bohnius Circ. Anat. prog. 16.* Alii è contrario, in-
 ter quos *Reald. Columbus, Car. Piso, Rolfincius, Cochbur-
 nius, Bohnius, Ortlobius, Verducus, &* qui novissime acces-
 sit, *Cl. Bergerus* recenseri merentur, sanguinem menstruum
 non è fundo uteri, sed è vagina destillare, ceu rem explora-
 tam compertamque pronunciant; persuasi partim authorita-
 te *Hippocratis*, qui gravidis, in quibus per aliquot interdum
 menses emanat hic sanguis, os uteri clausum *S. S. Aph. 51.*
 perhibet, partim etiam innixi autopsiæ, qua in mulieribus
 vel in ipso fluxu vel brevi post solutum tributum demortuis
 atque dissectis vaginam cruentam, incruentum vero uterum
 deprehenderunt. Sed facile conciliari inter se possunt opi-
 niones hæ contrariæ, dicendo quod ex utero & simul etiam
 ex ejus vagina scaturiat hic fons sanguineus; quam unionem
 quoque suadet autopsia Anatomica, quippe quæ vasa uteri,
 infe-

inferiora saltem, & vaginæ eadem esse, & ab eodem ramo hypogastrico propullulare demonstrat, conf. *Tab. 13. Regn. de Graaf.* ita ut facile concipi possit, quomodo sanguis una eademque pressione per utrumque propellatur & expellatur, quamvis & hoc non inficiemur, verosimilius esse, sanguinem, si quis forte è gravida extillat è vagina potius sola erumpere, qui etiam hanc ob causam adeo copiosus non est. Quæ in re consentientem habemus Lindanum, Franc. Mauriceau *Procl. t. 10.* & præcipue Cl. Verheyen *Supplem. sr. 1. c. 23.* qui has nobiscum vias partiuntur

T H E S I S X I X .

Perlustratis jam vasis sanguiferis, pergimus ad nervos *Nervi uteri.* qui motus sensusque instrumenta recte dicuntur, dum hæ actiones ab anima in cerebro potissimum tanquam in folio residente peraguntur, sive illud jam fiat mediantibus spiritibus animalibus, qui ad omnes corporis partes amandantur, rursusque ad cerebrum refluunt, sive beneficio motus cujusdam vibratorii, qui modo à cerebro versus partes, modo contrario & retrogrado motu continuatur. Et licet uterus insigni motione non gaudeat, varii tamen generis & originis nervis instructus est, quo exquisitus nunquam non sensus in illo vi- *Præbent Utero sensum.* geat, qui ob rationes jam non explicandas quam maxime necessarius est. Perreptant autem hi nervi inferiorem præprimis fundi partem & collum, ita tamen ut pars ejus superior iisdem non destituatur, propullulantque, uti illi reliquarum in pelvisitarum partium, triplici à trunco atque origine, quorum primus est nervus Veteribus sextæ, Recentioribus octavæ conjugationis, qui postquam plerisque infimi ventris visceribus *Unde dependent.* furculos largitus esset, cum intercostali junctus constituit plexum mesaraicum inferiorem, à quo plura filamenta nervea prodeunt utero prospicientia, quæ Dn. Vieussens *Nevrograph. tab. 23. num. 81.* eleganter depingi curavit. Hinc, quia hæc propago nervea cum omnibus fere partibus communionem habet, in affectionibus hysteris infimi mediique ventris viscera, ipsumque caput, imo & reliquæ partes in consensum trahuntur.

tur. Inprimis vero quia octava hæc conjugatio furculi cujusdam interventu cum plexu cervicalium gangli formi communicat, idem Vieussens illud hysteriarum & hypochondriacorum symptoma, quo guttur in consensum trahitur & suffocationis sensus affectos torquet, inde derivat. Secundus, qui ad uterum fertur, nervus descendit ab ultimis spinalis medullæ propaginibus, quæ per foramina ossis sacri foras exeuntes brevi decursu ad partes in aqualiculo sitas progrediuntur. vid. Thom. Willisii *tab. II.* Uniuntur mox post egressum cum extremitate nervi intercostalis dicti, qui tertius est, & à sexta conjugatione exortus penetrato thorace abdomen subintrat, atque non nisi circa ejus extrema terminatur; recipit præterea, uti omnes spinalis medullæ propagines, ita etiam illas, quæ ex osse sacro egrediuntur, quas Dn. Vieussens *tab. 23. num. 84.* exhibet. Hinc, judicante eodem, *mirum non est, quod in affectibus hysteriis, modo totum corpus, modo dimidia, aut quedam tantum illius pars graviore vel leviore spasmo corripitur, cum modo uterque, modo alteruter solum nervus intercostalis in toto tractu, vel in aliqua tantum sui parte gravius vel levius affici possit.* Mediantibus hisce nervis uterus cum omnibus ferme totius corporis partibus, præsertim vero cum cerebro communicat, unde universalis ille cum iisdem consensus, de quo supra §. 6. egimus, satis superque patet, quem tamen Spigelius à vasorum unione derivare mavult.

T H E S I S X X .

Vasa lym- Superfunt Vasa Lymphatica, quæ, ut cum Cl. Verheyen
phatica. loquamur, nisi turgeant propter subtilitatem & tunicarum pelluciditatem oculorum aciem facile eludunt, unde in homine difficillime observantur, quia ante depleta sunt, quam Anatomico aperiendi cadaveris ro insint? potestas datur. Et hinc etiam factum est, ut, quantum eidem pariter ac nobis constat, nullus unquam in utero humano illa observaverit; nam & ea, quæ Graavius nobis *Tab. XI.* reliquit, item quæ Malpighius *diff. de uter.* describit, non nisi è brutorum dissectionibus desumpta sunt. Id quod Bartholinus, solertissimus lymphæ ejusque ductuum perscrutator, etiam non diffitetur, dum *tr. de vas. lymphat. in hom.* *Quanquam autem, inquit,*

quit, *in his omnibus* (loquitur de vesica, renibus, utero, ventriculo &c. in homine) *necdum vasa lymphatica sint inventa, posterius tamen id est relictum.* Quicquid autem sit, idem Verheyen, *Anat. tr. 2. c. 27.* & Regn. de Graaf. *defens. part. genit.* & quidem recte de eorum existentia nullatenus dubitant, cum non minoris in homine utilitatis & necessitatis sint, quam in brutis animalibus. conf. de his vasis præter Bartholinum l. c. præcipuos eorum assertores & inventores Ol. Rudbeckium Suecum, Lud. Bilfium Belgam &c. qui cum Iolivio Anglo de prima inventionis gloria acriter concertarunt.

Affirmatur.

Tandem aliqua etiam mentio facienda est vasorum lacteorum, quæ non exiguo in numero ad uterum properare quibusdam videntur. Ant. Deusingius, Vir de re anatomica præclare meritis, tam in *dissert. de lact.* quam *Inst. Anat. p. 7. c. 3. §. 16.* innumerabiles ramos lacteos per ligamenta uteri lata ad ipsa cornua, totumque uteri corpus decurrentia in catella foeta se observasse; alium insuper ductum chyli ferum cum vasis umbilicalibus per umbilicum catellorum in utero adhuc conclusorum notasse scribit. Idem Thom. Bartholinus *tr. de lact. thorac. tot. cap. 10.* probatum it multis argumentis, quæ *Anat. Ref. l. 1. c. 28.* etiam inculcat, quorum præcipuum facile est, quod illa ipsa succum alimentarium pro foetus nutritione eo advehere debeant. *conf. tr. de hep. exauct. desper. caus.* Quibus ad stipulatur Isbr. Diemerbrœck *Anat. l. 1. c. 17.* ita concludens: *Quæ omnia satis indicare videntur, quod vasa quedam lactea ad uterum, & nonnulla etiam ad vesicam excurrant, per eaque nonnunquam hujusmodi liquores & interdum etiam res aliqua solide ad illas partes pervenire possint.* Suam porro autopsiam hac in re urget Everhardus in cuniculis aliisque animalibus, contra quem prolixè disputat Needham l. c. atque experimento contrarium probat. Sed vereor, ne vasa lymphatica, quæ ab utero ad cisternam chyli tendunt, Viris hisce imposuerint, ita ut hæc pro lacteis venditent, cujus erroris exempla non rara prostant. Siquidem oculatissimus alias Bartholinus ingenue fatetur, idem sibi accidisse, quod vasa lymphatica hepatis propria pro ramulis lacteis à mesenterio ad hepar pergentibus habuerit; quid mirum ergo, si

Vasa Lactea

An iis gaudeat Uterus?

aliis

aliis illud ipsum quoque evenit? Quod vero argumenta ab excretis desumpta spectat, illa probabilitatem aliqualem, nullam vero demonstrationem suadent; quibus accedit, quod, deficientibus licet vasis ad uterum lacteis, embryo nihilominus habeat, de quo nutriri possit, idem namque humor ad uterum, qui ad mammas nutrimentum secum vehere videtur. Concludimus itaque, quod clarissimorum quidem Anatomicorum avtopsiam in dubium vocare, aut rationes convellere non limus, interim tamen neque illi nobis vitio vertent, si tardiores sumus ad assensum rei præbendum, quæ clare demonstrari ad hunc usque diem non potuit.

THESIS XXI.

Quis Uteri
us sit?

Sed properandum ad finem, atque uteri usus, quantum pagina hæc permittit, brevibus etiam perlustrandus est. Quem non possumus melius ob oculos ponere, quam dicendo cum Cl. Malpighio, quod matrix ex sua natura sit fecundissimus vegetationis ager, in quo fata semina seu ova foventur, & viventes partes explicatiores redditæ manifestantur atque firmantur. Ita sane sese res habet. In hoc enim, tanquam secretiore quadam officina, providus ille atque Sapientissimus corporis humani Conditor generationis negotium totum, miramque tot partium constructionem ex ovuli fecundi paucis guttulis orditur atque absolvit. Prolixi jam non erimus in enarrando, simulque refutando Veneranda alias Antiquitatis placito, ac si generatio à miscela seminis virilis cum muliebri fieret, unde opus habebant virtutem quandam plasticam seu architectonicam, quæ partes rite formaret, utero affingere, de qua vide Diemerbrœck *Anat. l. 1. c. 28.* Sicco illud pede transimus, uti etiam plures alias fictiones sæpe ridiculas, quarum aliquas Bartholinus *Anat. l. c.* recenset. Nam ex quo Recentiores generationis negotium ab ovo deduxerunt, atque firmissimis tam rationibus quam experimentis, quæ in scenam producere longum nimis foret, luculentissime comprobarunt, hominem æque ac alia animantia, vivipara vulgo dicta, ex ovo prognasci, allegata Veterum senten-

Ex ovo hominem
prognasci
constat.

sententia expiravit, ita ut nullos vel paucissimos saltem patronos nostro hoc seculo habeat. Id solummodo agemus, ut totum generationis processum, in quo tot stupenda totque admiranda, quæ mirari magis quam rimari licet, occurrunt, rudi quamvis penicillo adumbremus. Aura seminis virilis in amplexibus venereis coituque sæcundo intra uterum recepta, inde mox ulterius ad ovarium mulieris progreditur vel breviora via per tubas Fallopianas, vel etiam longiore juxta consuetas circulationis leges cum tota massa sanguinea, sicque ovulum maturum, in quo totius fœtus rudimenta delineata jam sunt, subiens, humoresque ejus in motum exagigans, illud ad separationem à testiculo invitatur, vel etiam (quod nonnulli non sine probabilitate urgent) in quovis coitu ovulum abscedit à dicto ovario, inque uteri cavitatem descendit, in qua demum fœcundatur. Quo factò uterus novum hospitem exceptum blande amplexatur, suoque calore fovet, seseque ipsi ita unit, ut nonnisi unum corpus esse videatur. Et quo lætius augeri, crescere & vegetari possit, ipsi etiam sufficientem nutrimenti copiam per arterias advectam propinat; cedit præterea embryoni secundum omnes dimensiones crescenti, & spatium illi majus concedit, atque ne forte injuriæ externæ illum, utpote tenerimum, lædant, firmiter etiam per totum gestationis tempus clauditur. Donec tandem tantam in molem excreverit fœtus, ut liberioris aëris indigus & loci angustioris impatiens ex illo suo hæcenus inhabitato domicilio dicam, an ergastulo, eluctari labore, quod ut eo facilius fieri possit, eum non destituit uterus, sed ejus potius exitum valida sua constrictione pro viribus juvat & promovet, & quia ipse solus id præstare non valet, reliquas corporis partes in subsidium convocat. E quibus patet, quam necessaria sit hæc pars ad conservationem & propagationem generis humani, quippe quod brevi interiret, si illa suo defungi officio cessaret. Hinc satis mirari non possumus fuisse Medicos, qui staterint, mulieres carere posse utero, hincque ejus exsectionem probaverint suaserintque, de qua præter autores supra Thef. I 6. citatos vid. Franci *Sat. Med. Contr.* I § 1 Barthol. *Cent. II. Hist.* 2. & *Cent. III. Ep.* 64. Interim tamen egregia, quæ modo recitavi-

Modus
quomodo
conceptio
fiat.

Alia con-
cepti fœ-
tus sedes
recensentur.

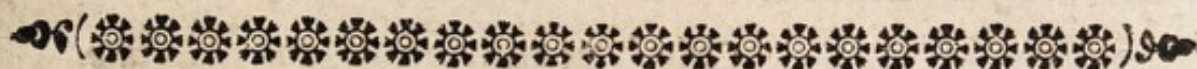
Sexus fe-
quioris
conditio.

mus, munia, soli utero competere non videntur, siquidē in aliis etiam corporis partibus fœtus concepti atque formati leguntur. Sic supra Thef. 4. ex *Actu Anglican.* 1699. annotavimus observationem Vassalii Chirurghi, à Graafio *l.c. c.14.* memoratam & depictam, quæ fœtum in tuba Fallopiana repertum esse docet, cum qua concordat illa Dn. Littre *Mem. Acad. Reg. Scient.* 1702. Similes recenset Joh. Riolanus *Anthropogr. l.2. c.34.* & Marquardus in *Empir. Pract.* Imo etiam in ipsa abdominis, ventriculi &c. cavitate tales non raro embryones inventos fuisse declarant *Ephem. Germ. Dec.I. Ann.I. Obs.110.* una cum variis viis extraordinariis, quibus ex hospitio eruperunt; & *Dec.II. Ann.I. Obs.10.* Bartholinus item *Cent.III. Ep.8.* Monconnys *Itiner. p.2. p.450.* Extat quoque peculiaris Ant. Deusingii *tractatus de fœtu extra uterum in abdomine genito.* Sed quales fuerunt fœtus illi? sceletis quam embryonibus similiore, emaciati, exsuccati atque exangues, adeo ut totus corpusculi habitus satis indicaverit, istos non à matrice veluti benigna matre, sed à noverca esse enutritos. Quod autem supra diximus de utero, nimirum quod fœtum sua in cavitate foveat, id de ordinariis naturæ legibus intelligendum est, in statu enim præternaturali sapius alia etiam corpora in eodem hospitari nos non latet, e. gr. molas aut sarcomata, calculos, vermes, mures, glires, talpas, bufones, serpentes, id quod testantur *Ephem. Natur. Curios. Ruyschius Thef. Anat. VI. num. 25. Republiq. des Lettres ann. 1686. t.2. p.187. & ann. seq. t.1. p.173.* Antequam autem hanc de utero tractationem obfirmamus, non possumus non terque quaterque felicem prædicare sequiorem sexum, ideo quod Benignissimus Creator tam utilem, tamque necessariam generi humano partem ipsi largitus est; sed non possumus, quin vel hoc etiam nomine infelicem illum pronunciemus, siquidem Medicorum facile Principis Hippocratis jam effato *l.2. de morb. mulier.* ipse hic uterus, si non omnium, multorum sane morborum causa est, id quod Cl. Wedelius *Exerc. Med. Phil. Dec. I. Ex. 6.* multis comprobavit. Quo sensu etiam, ille per ignem Philosophus, Helmontius dicere solitus est, *fœminam omnem morbum bis pati,* & Guern. Rolincius *epit. cognosc. & cur. morb.* non immerito exclamavit; *commiseratione dignam esse fœminam*

minei

minei sexus conditionem, quod præter tot morbos viris communes variis tentetur agritudinibus, quæ muliebres dicuntur. Sane si labores atque dolores, qui tempore partus ipsis mulieribus perferendi sunt, atque, teste etiam S. Scriptura, insignes & exquisitissimi ut plurimum existunt, consideramus, hi soli conditioni hujus sexus declarandæ sufficiunt. Unde Medea apud Euripidem in hæc erupit verba, se malle ter in acie stare, quam semel parere.

TANTUM.

Ad

Nobilissimum Dn. Candidatum
GUILIELMUM ANTONIUM
Reiß/

Amicum suum multò honoratissimum,
 de UTERO disputaturum.

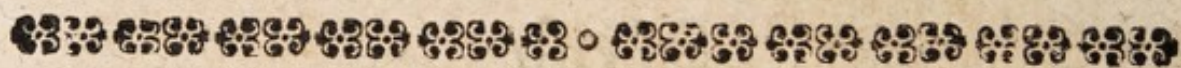
N*on sunt facienda Mala,
 ut inde eveniant Bona; adagio quidem dicitur, at dicto non obtemperatur. Tu Nobilissime Candidate in exemplum Te ipsum proponis, Malumque, ut Bonum eveniret, committis. Castra enim Themidis deseris, Machaonis vero sequeris. Perge bonis*

*bonis a vibus, aususque Tuos in Cathedra
Tanto sub praside VIRO, defendendo,
in Amplissimi Parentis magnum Gaudium,
Tuique ipsius honorem, ut Virum decet,
urge; Sic Tibi pro meritis mansuras Gloria
Laudes servabit.*

dab. Argent. è Muséo
d. 26. Decembr. 1712.

Quod, ut cum omnigena felicitate
Doctissimo DN. DEFENDENTI
eveniat *ὁλοψύχως* vovet

Francisc. Balthas. von Lindern.
M. D.

REs, quæ fixa diu perstet, nescitur in
Orbe,

Sed mutare vices omnia crede citò.
Ante dies paucos civilia Jura secutus,
Nunc Medices cultor. Miror & Ob-
stupeo!

Ipsæ tuæ sortis dicas non Immemor ergo:
Quam citò devivo, fio cadaver Ego!

Sic fratri ter amando accinit

Carolus Josephus Reiß/
Redux in Patriam.